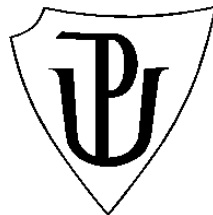

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. LENKA VYSLOUŽILOVÁ

Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v základním vzdělávání ve Finsku

Olomouc 2018

Vedoucí práce: prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v základním vzdělávání ve Finsku vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Hlušovicích dne 15. 6. 2018

Bc. Lenka Vysloužilová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala prof. Mgr. PaedDr. Janu Michalíkovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při tvorbě diplomové práce.

Jméno a příjmení autora: Bc. Lenka Vysloužilová

Název diplomové práce: Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v základním vzdělávání ve Finsku

Pracoviště: Ústav speciálněpedagogických studií

Vedoucí diplomové práce: prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2018

Rozsah práce:

Jazyk práce: český

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na finský vzdělávací systém, jeho funkčnost, vývoj, historii a zásady, na nichž je založen. Dalším tématem této práce je základní vzdělávání ve Finsku. V tomto případě je téma diplomové práce zaměřena na rozvoj základního vzdělávání ve Finsku a mezinárodní klasifikaci, která úzce souvisí se zásadami základního vzdělávání, reformou škol, ale také se základními vzdělávacími programy vzdělávání, jeho rozvoji a reformách. Jedním z témat je integrační a inkluzivní proces ve finském vzdělávání. Práce neobsahuje výzkum a zaměřuje se především na analýzu všech těchto témat a faktorů, které spolu tvoří jeden z nejúspěšnějších vzdělávacích systémů v Evropě.

Klíčové pojmy: Finský vzdělávací systém, student se specifickými potřebami, základní školství ve Finsku, principy základního školství, speciální vzdělávací potřeby, mezinárodní klasifikace, Curriculum základního školství, problematika inkluze a inkluzivního procesu ve finském školství.

Name and Surname: Bc. Lenka Vysloužilová

Title of Diploma Thesis: Pupils with specific educational needs in basic education in Finland

Supervisor: prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

The year of presentation: 2018

ANNOTATION

The diploma thesis focuses on the Finnish education system, its functionality, its development, history, and the principles on which it is founded. Another topic in this work is basic education in Finland. In this case, the theme of the thesis is focused on the development of basic education in Finland, as well as the international classification, which is closely related to the principles of basic education, reform in the schools, but also to the Curriculum of basic education, its development and reforms. One of the topic is the Inclusion and inclusion process in Finnish education. The thesis contains no research and focuses mainly on the analysis of all these themes and factors that together form one of the most successful educational systems in Europe today.

Keyterms: Finnish education system, student with specific educational needs, basic education in Finland, principles of primary education, special educational needs, international classification, Curriculum of basic education, inclusion and process of inclusion in Finnish education.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. METODOLOGIE VÝZKUMU A CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE	9
3. STRUČNÁ FAKTA O FINSKU	10
3.1. Stručná fakta z historie	11
4. HISTORIE FINSKÉHO ŠKOLSTVÍ	14
5. ROZVOJ FINSKÉ EKONOMIKY V DEVADESÁTÝCH LETECH DVACÁTÉHO STOLETÍ	16
5.1. Financování finského školství	18
5.2. Státní finanční podpora pro rok 2018	19
6. FINSKÝ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM A ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKU	21
6.1. Finský vzdělávací systém	22
6.1.1. Národní kurikulum a místní osnovy	24
7. ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKÉ REPUBLICE	27
7.1. Základní hodnoty základního vzdělávání	29
7.2. Klíčové rysy finského vzdělávacího systému	30
7.3. Věk žáků	40
7.4. Organizace školního roku	40
8. ŠKOLSKÉ SYSTÉMY EVROPSKÉ UNIE	41
8.1. Úroveň isced 0 vzdělávání v raném dětství	42
8.2. Úroveň isced 1 základní vzdělávání	44
8.3. Úroveň isced 2 nižší sekundární vzdělávání (středoškolské vzdělání).....	46
8.4. Úroveň isced 3 vyšší sekundární vzdělávání (středoškolské vzdělání)	48
8.5. Úroveň isced 4 postsekundární neterciární vzdělávání a terciární vzdělávání	50
8.5.1. Terciární vzdělávání	51
8.6. Úroveň isced 5 krátký cyklus terciárního vzdělávání	54
8.7. Úroveň isced 6 bakalářská nebo ekvivalentní úroveň	56
8.8. Úroveň isced 7 magisterská nebo rovnocenná úroveň	59
8.9. Úroveň isced 8 doktorská nebo ekvivalentní úroveň.....	61
9. SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKU	63
9.2. Historický přehled vývoje speciálního vzdělávání ve Finsku	65

9.2.1.	První období	65
9.2.2.	Druhé období.....	65
9.2.3.	Třetí období	65
9.2.4.	Čtvrté období.....	66
9.3.	Financování inkluzního základního vzdělávání	67
9.4.	Zvláštní podpora na základních školách ve Finsku	69
9.4.1.	Intenzivní podpora.....	76
9.4.2.	Plán učení nastaven během zesílené podpory	77
9.4.3.	Speciální podpora	78
9.4.4.	Studium podle oblastí činnosti	79
9.4.5.	Další vzdělávání	80
9.4.6.	Odborné vzdělávání.....	80
9.4.7.	Pedagogické prohlášení.....	81
9.4.8.	Rozhodnutí o zvláštní podpoře.....	82
9.4.9.	Individuální studijní plán (IEP).....	83
9.5.	Intenzivní podpora	88
9.6.	Plán učení nastaven během zesílené podpory.....	89
9.7.	Speciální podpora	90
9.8.	Studium podle oblastí činnosti	91
9.9.	Další vzdělávání	92
9.10.	Odborné vzdělávání	92
9.11.	Ukazatele kvality pro vzdělávání se speciálními potřebami.....	93
9.12.	Kritéria kvality na podporu fungování škol.....	94
9.13.	Zvýšená a zvláštní podpora v základním vzdělávání, která má být podporována	95
10.	STATISTICKÁ DATA SOUVISEJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM VE FINSKU	96
11.	ZÁVĚR.....	102
12.	ZDROJE	104
13.	SEZNAM ZKRATEK	110
14.	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	111

1. ÚVOD

Název této diplomové práce je "Žáci se specifickými vzdělávacími potřebami v základním vzdělávání ve Finsku." Práce se zaměřuje na několik hlavních témat. V první řadě se jedná o finský vzdělávací systém, jeho funkčnost, jeho vývoj, historie, principy, na kterých je založen, ale samozřejmě v neposlední řadě také jeho celosvětově známá pozitiva. Jeden z hlavních faktorů je však také ekonomická stránka a ekonomická schopnost podpory Finské republiky, která značně ovlivní rozvoj celého vzdělávacího systému, jeho schopnost rychle se vyvíjet, ale také rychle a hladce napravovat chyby, které vyjdou najevo, když je systém se svými principy uváděn do praxe.

Dalším neopominutelným velkým tématem v této práci je základní školství ve Finsku. V tomto případě se téma diplomové práce opět zaměřuje na vývoj základního školství ve Finsku, dále také na mezinárodní klasifikaci, která s tím úzce souvisí, principy základního školství, reformy v tomto školství, ale také na Curriculum základního školství, jeho vývoji a aktualizace, které proběhly v posledních letech. Je samozřejmé, že jako vozíčkářku a studentku, která má nepřehlédnutelný pohybový handicap, a která v dobách základní školy v devadesátých letech minulého století byla integrována v klasické třídě, mě hlavně zaujala problematika inkluze ve finském školství, o kterém je všeobecně známo, že inkluzní proces je jedním z nejrozšířenějších a nejlépe fungujících inkluzních procesů v porovnání s ostatními vzdělávacími systémy v Evropské unii. Je však potřeba upozornit na tom, že práce neobsahuje žádný výzkum a zaměřuje se hlavně na analýzu všech těchto témat a faktorů, které dohromady tvoří jeden z nejúspěšnějších vzdělávacích systémů v Evropě v dnešní době.

2. METODOLOGIE VÝZKUMU A CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Metodologie vychází ze sekundární analýzy dokumentů. Byla využita analýza několika hlavních informačních zdrojů. Především se jednalo o sekundární zpracování dat z databází v rámci Eurydice (www.eurydice.org). Eurydice pravidelně vydává publikaci Key Data on Education in Europe. Také bylo hojně využito dat ze statistik Eurostatu a Evropské agentury pro rozvoj speciálního vzdělávání. Obecné informace byly získány z webových stránek finského velvyslanectví v Praze. V práci byly použity dvě knižní publikace, a to konkrétně Curriculum pro základní vzdělávání a Education, training and demand for labour in Finland by 2025. Velkou informační podporou byly webové stránky finských ministerstev, konkrétně Ministerstva školství a kultury a Ministerstva financí. Statistická data byla získána na webových stránkách Finského statistického úřadu a Finského statistického úřadu pro vzdělávání.

Cíle práce:

- Provést podrobnou analýzu a popis finského vzdělávacího systému se zvláštním zaměřením na základní vzdělávání a inkluzní proces v něm.

Dílčí cíle práce:

- Analýza a popis finského vzdělávacího systému jako celku.
- Analýza a popis základního vzdělávání ve Finsku.
- Analýza a popis inkluzivního procesu v základním vzdělávání ve Finsku.
- Analýza a popis inkluzivního vzdělávání jako celku.

3. STRUČNÁ FAKTA O FINSKU

Finská republika se nachází na severu Evropy a je šestou největší zemí Evropského kontinentu. Sousedními státy jsou Norsko, Švédsko, Rusko a přes Finský záliv také Estonsko. Finsko je celosvětově známé jako „Země tisíců jezer“. Na jeho území se nachází asi 190 tisíc jezer a 180 tisíc ostrovů. Velice zajímavé jsou také zřetelné hranice mezi jednotlivým ročním obdobím. Na severu, za polárním kruhem, slunce nezapadá na 73 dní v roce, a proto je možné zažít tzv. bílé noci. V zimě slunce zůstává pod horizontem, a nastává tak polární noc, která trvá obvykle až 51 dnů.¹

Finsko má asi pět a půl milionu obyvatel. Hlavním městem jsou Helsinky, které společně se sousedními městy Espoo a Vantaa tvoří region Velké Helsinky, ve kterém v současné době žije asi 1 milion Finů. Cizinci žijící ve Finsku tvoří zhruba 2 % celkové populace. Nejvíce imigrantů pochází z Ruska, Estonska a Švédska.²

Finština patří do skupiny ugrofinských jazyků. Oficiálním úředním jazykem je finština a švédština. Dalším původním jazykem je sámština, kterou se hovoří převážně v Laponsku na severu země. Nejpoužívanějším cizím jazykem je angličtina.³

V otázce náboženství je Finsko svobodné. Roku 1923 byla vyhlášena náboženská svoboda. V současné době je nejrozšířenější církví v zemi církev evangelicko-luteránská.⁴

Jak již bylo výše uvedeno, Finsko je republikou. Hlavou státu je tedy prezident, který je volen v přímé volbě. Je volen na šest let a svůj úřad může zastávat maximálně po dvě po sobě jdoucí volební období. Současným prezidentem je Sauli Niinistö.⁵

Hlavním cílem zahraniční politiky Finska je podpora rozvoje v rámci mezinárodního společenství a posílení mezinárodní pozice Finska jako evropského státu. Velkou důležitost přikládá Finsko principům jako demokracie, právní řád a lidská práva, a to v návaznosti na dlouhodobé hodnoty a zkušenosti severovýchodních zemí. Jako členský stát Evropské unie je Finsko

¹*Velvyslanectví Finska: O Finsku* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.finland.cz/public/default.aspx?nodeid=31400&contentlan=34&culture=cs-CZ>.

²Tamtéž

³Tamtéž

⁴Tamtéž

⁵Tamtéž

vlivnou součástí světové politiky. Bezpečnostní politika je charakteristická v tom, že si zakládá na nečlenství ve vojenských uskupeních.⁶

Finská cesta k industrializaci začala využíváním lesního hospodářství. Dalším vedoucím výrobním odvětvím je strojírenství a vývoj nejnovějších technologií. Papírenský, elektronický a strojírenský průmysl se v současné době řadí mezi tři největší exportní odvětví Finska. Pokud jde o celkovou životní úroveň ve Finsku, pohybuje se jmění domácností nad průměrem členských států Evropské unie.⁷

3.1. Stručná fakta z historie

1155

Na území Finska přicházejí první švédští misionáři. Finsko se tak stává součástí Švédského království.

1809

Švédsko postupuje Finsko Rusku. Car prohlašuje Finsko za autonomní velkoknížectví.

6. 12. 1917

Finsko vyhláší úplnou nezávislost na Rusku.

1919

Finsko se stává republikou. Je přijata první ústava a do čela státu je zvolen prezident.

1939 - 40

Sovětský svaz útočí na Finsko, je vyhlášena tzv. Zimní válka

⁶*Velvyslanectví Finska: O Finsku* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.finland.cz/public/default.aspx?nodeid=31400&contentlan=34&culture=cs-CZ>.

⁷Tamtéž

1941 - 44

Boje pokračují v tzv. Pokračovací válce. Některá území jsou postoupena Sovětskému svazu, ale Finsko není obsazeno a zachovává si svoji nezávislost a suverenitu.

1955

Finsko se připojuje k OSN a v roce 1956 k Severské radě.

1995

Finsko vstupuje do Evropské unie.

1999

Připojuje se k Hospodářské a měnové unii.

2002

Bankovky a mince Euro vstupují do oběhu.⁸

⁸*Velvyslanectví Finska: O Finsku* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.finland.cz/public/default.aspx?nodeid=31400&contentlan=34&culture=cs-CZ>.

Obrázek č. 1 POLOHA FINSKA V EVROPĚ⁹

⁹Poloha Finska v Evropě. In: *Google.cz* [online]. [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.google.com/search?q=poloha+finska&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKewjGjtSfvdnbAhVMjSvKHU8vBFMQsAQISw&biw=1517&bih=705>.

4. HISTORIE FINSKÉHO ŠKOLSTVÍ

Finský vzdělávací systém se drží evropské linie vzdělávání. Jeho kořeny sahají až do 14. století, od kdy se datuje první písemná zmínka o oficiální škole na území Finska. Jednalo se konkrétně o katedrální školu ve městě zvaném Turku. Je důležité upozornit na to, že v tomto období bylo Finsko součástí Švédského království. Nadvláda Švédů trvala skoro sedm století a promítla se také do způsobu a obsahu budoucího vzdělávání.¹⁰

Dlouhou dobu měla ve Finsku, stejně jako v jiných evropských zemích, jako například i u nás, v tehdejších Českých zemích, výhradní právo na poskytování vzdělávání církev. V 16. století ustanovil švédský král Luteránskou církev finskou národní církví. Jejím úkolem byla výuka základních dovedností, za účelem snížení negramotnosti (čtení, psaní, počítání) ve Finském jazyce. Dnes se kolem 85 % obyvatelstva hlásí k luteránské církvi. Státní školství se ve Finsku začíná formovat asi od roku 1860. V tomto období bylo ve Finsku ustanoveno velkoknížectví v unii s carským Ruskem. Jedním z velkých milníků této doby byl vznik první oficiální střední školy, na které se vyučovalo ve finském jazyce. Do této doby byla finština spíše jazykem nižších společenských tříd a finsky se vyučovaly jen základní dovednosti. Švédština byla úředním jazykem.¹¹

Nejvýznamnějším mezníkem historie byl rok 1917, kdy došlo k vyhlášení nezávislosti, které se velkou měrou promítlo právě do školství a vůbec do vzdělávání. V roce 1919 byla vydána obecná ustanovení, která vymezovala povinnou školní docházku a studium na gymnáziích jako bezplatné pro všechny žáky bez rozdílu. Velmi významnou událostí bylo přijetí Školského zákona v roce 1921 a právě tímto zákonem byla ustanovena šestiletá povinná školní docházka.¹²

Pravděpodobně jedna ze zásadních reforem vzdělávání s ohledem na výborné výsledky finských studentů ve srovnání v rámci komparace PISA nastala těsně po 2. světové válce. Klíčovým aspektem byl konsensus tehdejších politických stran, který určil reformu školství jako prioritu státu a společnosti, což platí dodnes. Základním kamenem se stal terénní výzkum z roku 1945, který

¹⁰SOCIOFACTOR S.R.O. *KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10].

¹¹Tamtéž

¹²Tamtéž

proběhl ve 300 školách a položil základ pro reformu. Reforma probíhala poměrně dlouho a to od konce 2. světové války. Asi o dekádu později přešlo zřizování nově devítiletých škol na jednotlivé samosprávy. Reformní legislativa, jež upravovala jednotné devítileté základní školy, byla přijata až v roce 1968. Samotná realizace reformy byla započata v roce 1972 a dokončena v roce 1977.¹³

Realizace reformy školství byla ve Finsku složitá, komplikovaná a dlouhodobá. Velice důležité byly různé okolnosti a vlivy, jako například fakt, že reforma byla spojena se začleňováním mladých učitelů do systému, což znamenalo, že na mnoha místech Finska se protáhla až do doby, kdy starší učitelé odešli do penze. Svým způsobem byla spojena s generační obměnou v rámci vzdělávacího systému. Za klíčové pro úspěch této reformy je považováno nové kurikulum všeobecných škol, do jehož více jak pětileté přípravy byly zapojeny stovky pedagogů. Autoři změn si již na počátku 70. let uvědomili, že naplnění ambiciózního plánu vytvoření společné školy pro všechny děti bude vyžadovat různé systémy podpory a vysokou míru porozumění, znalostí a dovedností každého jednotlivého učitele. Nezbytnou podmínkou pro výkon učitelské profese se tak stalo ukončené univerzitní pedagogické vzdělání.¹⁴

¹³SOCIOFACTOR S.R.O. *KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10].

¹⁴Tamtéž

5. ROZVOJ FINSKÉ EKONOMIKY V DEVADESÁTÝCH LETECH DVACÁTÉHO STOLETÍ

Volný překlad autorky: Od počátku devadesátých let se ekonomika Finska silně rozvinula a stala se nepostradatelnou součástí mezinárodních trhů a evropského hospodářského prostoru. V roce 2008 činil vývoz z celkové poptávky asi jednu třetinu z vývozu, zatímco na začátku devadesátých let minulého století to bylo asi jen jedno procento.¹⁵

Volný překlad autorky: Největší podíl poptávky pochází ze soukromého sektoru spotřeby, která skýtala méně než 40% z celkové poptávky, z toho byl podíl výdajů na veřejnou spotřebu 16%. Výrobní průmysl zvýšil svůj vývoz již od devadesátých let a téměř na všech pobočkách s výjimkou dřeva a papírových výrobků. Nicméně, růst vývozu nevyužíval pouze výrobní průmysl, ale odvětví, jako jsou obchodní činnosti, finanční a pojišťovací činnosti a dokonce i například pronájmy a provoz státních bytů také zvýšil vývoz. Vzorec vývozu ve zpracovatelském průmyslu se zdá být odlišný. Vývozy v elektronickém průmyslu stojí víceméně na stejné úrovni, prakticky až do roku 1997, zatímco další kovový průmysl výrazně zvýšil svůj podíl a vliv ve finské ekonomice. Na druhou stranu, ale také globální strukturální změna ve výrobě dřeva a výrobky z papíru se také značně odráží ve vývozu proslavené finské buničiny a papírových produktů. Během deseti let však jejich podíl klesl ze čtvrtiny celkového vývozu ve zpracovatelském průmyslu na méně než 15%.¹⁶

Volný překlad autorky: Nejvýznamnější dlouhodobé změny ve finském národním hospodářství mají zahrnovat pokles podílu zemědělství, lesnictví a lovu. V roce 2008 činila přidaná hodnota od první poloviny roku 1975 do roku 2009 a poklesl podíl zpracovatelského průmyslu z přibližně 26% na 18%. Je pravda, že poslední dostupný referenční rok 2009 neposkytuje zcela správný obraz vývoje z hlediska zpracovatelského průmyslu. V roce 2008 činil průmysl více než 22% produkce, zatímco v roce 2005 to bylo nad 23%.¹⁷

Volný překlad autorky: Některá odvětví průmyslu naopak jasně zvýšila svůj podíl. Nejvíce šlo o realitní a obchodní činnost, jejichž podíl vzrostl z jedné desetiny v roce 1975 na více než

¹⁵HANHIJOKI, Ipo a kol. *Education, training and demand for labour in Finland by 2025* [online]. Helsinki: FinnishNationalBoardofEducation, 2016. s. 25-26 [cit. 2018-06-09]. ISBN 978-952-13-5296-6.

¹⁶Tamtéž

¹⁷Tamtéž

čtvrtinu v roce 2009. Role aktivit v oblasti lidského zdraví a sociální práce jako součást národního hospodářství také výrazně vzrostla. Tento sektor v současné době zdvojnásobil svůj podíl, což představovalo přibližně 10% přidané hodnoty. Dlouhodobý vývoj v oblasti zaměstnanosti současně sleduje a ovlivňuje vývoj výše přidané hodnoty. Podíl zaměstnaných osob v zemědělství a lovu se velmi výrazně snížil během posledních několika desetiletí. Naopak, růst zaměstnanosti v rámci podnikatelských aktivit byl značný a neustále narůstal až do posledního referenčního roku. Mezi roky 1995 a 2007 se zvýšil její podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob o 4,5%.¹⁸

Volný překlad autorky: Opačný případ se stal v oblasti zpracovatelského průmyslu. V roce 1995 pokles zaměstnanosti ve výrobě a průmyslu a značné zvýšení zaměstnanosti v oblasti lidského zdraví a činnosti v oblasti sociální práce vedly k situaci, v níž se zaměstnávají pracovníci v regionu. Tyto dvě průmyslové odvětví představují stejné podíly v celkové zaměstnanosti Finska.¹⁹

¹⁸HANHIJOKI, Ilpo a kol. *Education, training and demand for labour in Finland by 2025* [online]. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016. s. 25-26 [cit. 2018-06-09]. ISBN 978-952-13-5296-6.

¹⁹Tamtéž

5.1. Financování finského školství

Finská republika je zemí, ve které se vzdělávání financuje z veřejných prostředků. Možnost stát se vzdělaným jedincem v prosperující společnosti je ve Finsku nesmírně důležitá věc. Bez nadsázky můžeme říci, že je vzdělání důležitou součástí finské kultury.

Klíčovou myšlenkou, která je ve finské společnosti pevně zakotvena, je možnost vzdělání pro celé obyvatelstvo Finska. Vzdělání a sama možnost se vzdělávat, pracovat na sobě, se považuje za nejdůležitější investici do budoucnosti, ale také za předpoklad pro prosperitu a perspektivu celé země. Vzdělávací systém, včetně samotného vzdělávacího procesu je primárně financován prostřednictvím daňových příjmů státu, a to na všech úrovních vzdělávání. Právě toto zpřístupnění všech stupňů vzdělání bylo a je vnímáno jako prostředek k zajištění rovných příležitostí pro vzdělání celé populace, bez ohledu na sociální možnosti, pohlaví či náboženství. Hlavní přerozdělování financí je v kompetenci Ministerstva školství. O penězích přidělených ministerstvem rozhodují obce. Stejně tak i v případě alokací.²⁰

Volný překlad autorky: O využití všech finančních prostředků, které byly původně směřovány státem k financování vzdělávacího procesu, rozhoduje poskytovatel vzdělávání. Jednotlivé sazby jsou vždy vypočteny jednou ročně, podle skutečných a aktuálních nákladů státu na vzdělání.²¹

Volný překlad autorky: Ve Finsku mají ústřední a místní správní orgány povinnost poskytovat vzdělání a péči v raném dětství. Toto právo je univerzální a platí pro všechny děti ve školním věku. Úřady jsou povinny poskytovat základní vzdělání pro děti ve věku základní školní docházky. Tato povinnost může být organizována přímo místními úřady, nebo tyto úřady mohou aktivně spolupracovat s jinými kompetentními orgány. Další možnost je, že si v případě potřeby mohou zakoupit služby u jiných poskytovatelů vzdělání, konkrétně u poskytovatelů, kteří jsou schválení vládou, za účelem poskytnutí základního vzdělání, jak je uvedeno v základním školském zákoně. Stát je oprávněn vybírat daně, které zároveň využívá k plnění své povinnosti

²⁰VALENTA, Jiří. Jak je financováno vzdělávání v Evropě. *Učitel'ské noviny* [online]. Praha: GNOSIS spol s r. o., 2003 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z:

<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3426&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa1>.

²¹HANHIJOKI, Ilpo a kol. *Education, training and demand for labour in Finland by 2025* [online]. Helsinki: FinnishNationalBoardofEducation, 2016. s. 25-26 [cit. 2018-06-09]. ISBN 978-952-13-5296-6.

poskytovat základní školní docházku. Vedle vlastních příjmů jsou obce dotovány vládou na základě specifických kritérií. Tyto dotace byly v roce 2010 reformovány a toto financování se tak stalo součástí statutárních vládních transferů, jež spadají do základních služeb místních orgánů, které spravuje finské Ministerstvo financí. Stránka těchto financí je upravena Zákonem č. 1704/2009 o převodu centrální vlády na základní služby místní správy. Zákon definuje relativní podíl státu a obcí na financování základních veřejných služeb a pravidla pro výpočet státních dotací pro vzdělání. Výše těchto dotací je stanovena podle počtu obyvatel města, a to konkrétně ve věku od šesti do patnácti let. Tyto centrální vládní převody zahrnovaly v roce 2015 asi 25 % celkových nákladů na místní základní školní docházku. Částka onoho převodu se zvyšuje podle určitých faktorů. Závisí na věkové struktuře obyvatel, jednotlivých krajů, na nezaměstnanosti obyvatel atd. Podstatná část prostředků určených k financování základního školství je řízena finským ministerstvem školství. Je založená hlavně na počtu žáků a na jednotlivých cenách na jednoho žáka.²²

5.2. Státní finanční podpora pro rok 2018

Volný překlad autorky: V roce 2018 finská vláda přidělí Ministerstvu školství a kultury ve Finsku 6,6 miliard EUR. Tyto finance by měly napomoci k realizaci klíčových projektů v oblasti znalostí a vzdělávání, která bude pokračovat v rámci vládního programu. Další příspěvky přispívají k podpoře rovnosti základních škol, dostupnosti kvalifikované pracovní síly a pozitivní strukturální změny.²³

Volný překlad autorky: 146,9 milionů EUR poputuje na projekty odborné přípravy a vzdělávání v souladu s vládním programem. Tyto klíčové projekty budou reformovat komplexní školu zavedením programu pod názvem "Nové základní školy" a programu rozvoje vzdělávání učitelů a ostatních pedagogů. Tento přechod do pracovního života tak urychlí a posílí spolupráci

²²HANHIJOKI, Ilpo a kol. *Education, training and demand for labour in Finland by 2025* [online]. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016. s. 25-27 [cit. 2018-06-09]. ISBN 978-952-13-5296-6.

²³MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE IN FINLAND. *OKM:ntalousarvioehdotusvuodelle 2018* [online]. Helsinki, 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/okm-n-talousarvioehdotusvuodelle-20-1.

mezi univerzitami a průmyslem jako celkem. Na realizaci odborné výchovy a vzdělávání je přiděleno 15 milionů EUR.²⁴

Volný překlad autorky: Částka 8,1 milionu EUR je navržena na podporu vzdělávání žadatelů o azyl a migranty a podporou integrace do finské společnosti. Celkem 943 milionů EUR je přiděleno na základní vzdělávání, vzdělávání v raném dětství a v neposlední řadě na oddělení pro vzdělávání a kulturu. Tyto státní dotace na základní vzdělávání a výchovu v raném dětství jsou hrazeny z administrativního oddělení Ministerstva financí jako součást centrálního státního obecního systému základních služeb. Nynější finská vláda také plánuje zahájit experiment s bezplatným vzděláváním v raném dětství pro pětileté děti ve spolupráci s obcemi.²⁵

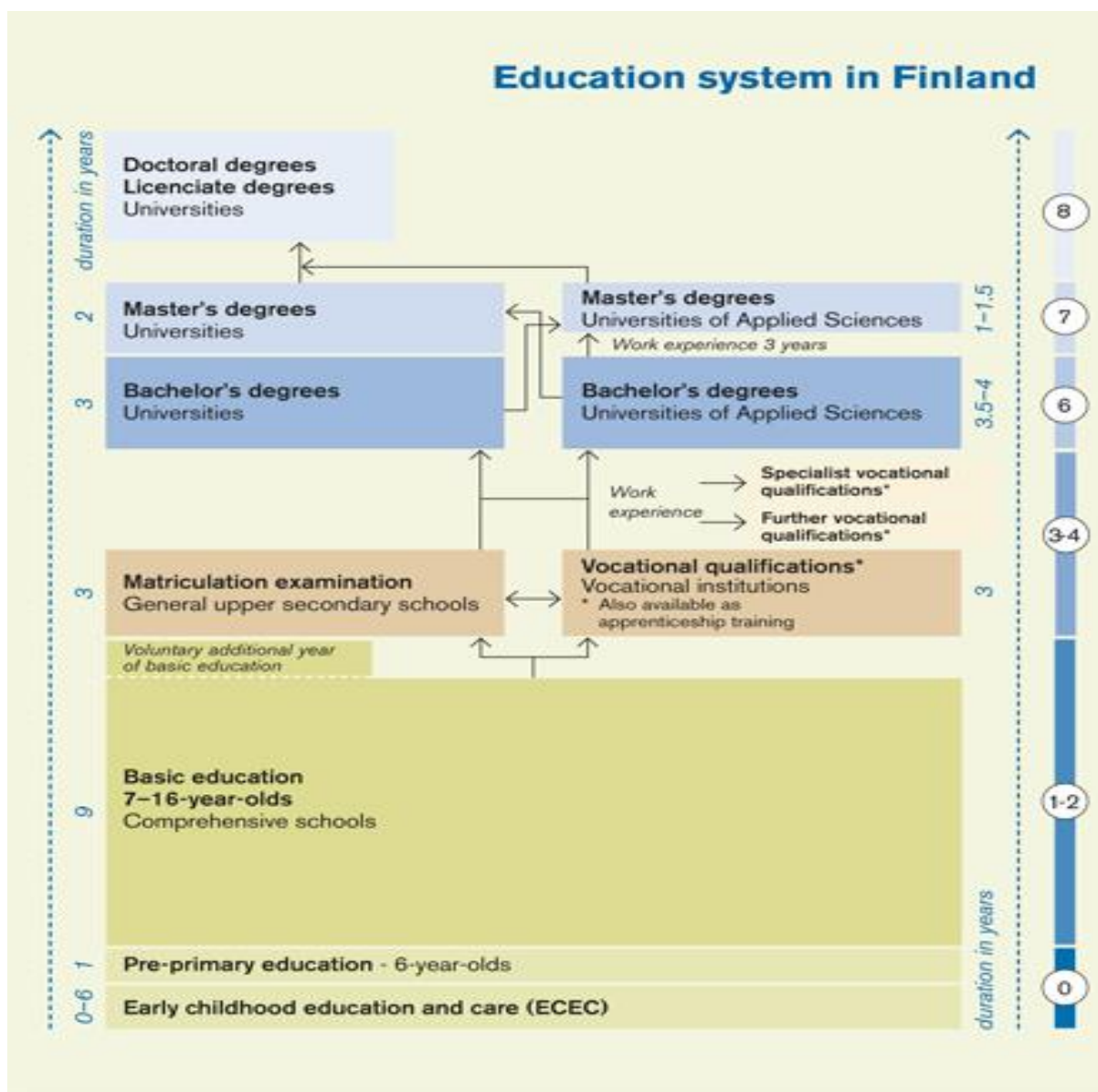
Volný překlad autorky: Financování podpory rovnosti na základních školách se zvyšuje pro rok 2018 o 25 milionů EUR. Tento rok bude přiděleno celkem 24 milionů EUR na financování experimentů a vývoje základních škol se zaměřením na podporu dostupnosti základního cizojazyčného vzdělávání v jazykových školách.²⁶

²⁴MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE IN FINLAND. *OKM:ntalousarvioehdotusvuodelle 2018* [online]. Helsinky, 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/okm-n-talousarvioehdotusvuodelle-20-1.

²⁵Tamtéž

²⁶Tamtéž

6. FINSKÝ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM A ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKU²⁷

Obrázek č. 2 Finský vzdělávací systém a základní vzdělávání ve Finsku

²⁷Educational system in Finland. In: *Google.cz* [online]. [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: https://www.google.com/search?biw=1517&bih=705&tbm=isch&sa=1&ei=ObAIW_LNOcT8swHXz6joBw&q=educational+system+in+finland&oq=educational+system+in+finland&gs_l=img.3..0i19k1.235185.249551.0.250478.41.22.0.13.13.0.216.1751.12j5j1.18.0...0...1c.1.64.img..11.30.1721...0j0i8i30k1j0i24k1j0i10k1.0.ThXSPKvs_jE#imgrc=J7i-5loT9us0pM.

6.1. Finský vzdělávací systém

Volný překlad autorky: Finská vzdělávací politika klade důraz na rovnost, obzvláště pak na rovnost ve vzdělávacích příležitostech. Vzdělávání je považováno ve finské společnosti za jedno ze základních práv všech občanů. Řízení je založeno na principu decentralizace. Legislativa primárního a sekundárního vzdělávání je silně jednotná legislativa, která se týká cílů, obsahu, hodnocení a úrovně vzdělání, jakož i práv a odpovědností studentů za to, zda studium dokončí. Proces vzdělávání je organizován v městských nebo soukromých mateřských školách nebo jako rodinná denní péče, kde hraje hlavní roli komunikace mezi rodiči a pedagogem. Předškolní vzdělávání je nabízeno buď v mateřských školách, nebo v základních školách. Většinu základních a vyšších sekundárních škol udržují obce, které jsou ve většině případů i zřizovatelé škol, nebo konfederace obcí. Jsou to obecní nebo soukromé instituce, které jsou schváleny a plně podporovány vládou Finské republiky. Povolení určuje jejich vzdělávací poslání, oblasti vzdělávání, počty studentů a jejich umístění. Mají také úplnou autonomii ve svých vnitřních záležitostech. Finské univerzity jsou plně nezávislé korporace podle veřejného práva nebo nadace podle soukromého práva.²⁸

Volný překlad autorky: Politika vzdělávání je definována Parlamentem a vládou. Ministerstvo školství a kultury je nejvyšší autoritou a je vždy odpovědné za veškeré veřejné financování a každoroční přerozdělování financí ve Finsku. Ministerstvo je odpovědné za včasnou a dostatečnou přípravu vzdělávací legislativy, všech nezbytných rozhodnutí a jejího podílu na státním rozpočtu vlády.²⁹

Volný překlad autorky: Kromě vzdělávací legislativy jsou veškeré definice definovány ve Strategickém vládním programu, plánu realizace a ve státním rozpočtu. Existuje několik expertních orgánů, které velmi podporují práci ministerstva. Jedná se například o Radu pro celoživotní vzdělávání, Národní výbory pro vzdělávání a odbornou přípravu (tyto výbory jsou

²⁸EURYDICE: *Finland: Organisation and Governance* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-25_en.

²⁹Tamtéž

složeny z dvaceti šesti výborů), Národní sportovní rada a Poradní rada pro záležitosti mládeže. Finské národní hodnocení je organizováno ve finském Centru pro hodnocení vzdělávání.³⁰

Volný překlad autorky: Neaktivněji, hned za Ministerstvem školství a kultury, působí ve věci podpory vzdělanosti Finská národní agentura pro vzdělávání, což je největší národní rozvojová agentura odpovědná za předškolní, základní a vyšší sekundární vzdělávání, jakož i za vzdělávání a odbornou přípravu dospělých. Do její jurisdikce však nespadá sféra vysokoškolského vzdělávání. Finská Národní agentura pro vzdělávání sleduje vývoj vzdělávacích cílů, obsahu a metod podle dohody o plnění s Ministerstvem školství a kultury, které agenturu tímto pověřilo. Její odpovědnost tkví ve vypracování národních základních učebních osnov pro předškolní a základní vzdělávání, všeobecného a odborného vyššího sekundárního vzdělávání.

31

Volný překlad autorky: Finská národní agentura pro vzdělávání koordinuje veškeré informační sítě a služby ve vzdělávacím sektoru. Také vytváří ukazatele údajů a informací pro předvídaní vzdělávacích potřeb, udržuje systém financování pro vzdělávací sektor a vydává příručky pro školení. Poskytuje také podpůrné služby pro vzdělávání. Finská Národní agentura pro vzdělávání například vede registr pro přijímání studentů pro všeobecné a odborné vyšší sekundární vzdělávání a odbornou přípravu a finské univerzity.³²

Volný překlad autorky: Na regionální úrovni existují dva orgány, které jsou odpovědné za širokou škálu úkolů. Mezi nimi je šest regionálních státních správních agentur a patnáct středisek pro hospodářský rozvoj, dopravu a životní prostředí. Ani jeden z těchto orgánů prakticky nezasahuje do vzdělávacího sektoru. Úkolem regionálních rad je vytvářet plány regionálního rozvoje ve spolupráci s místními orgány, v rámci svých regionů a státní správou. Hlavním cílem právních předpisů týkajících se regionální politiky je podporovat motivaci a vyvážený rozvoj regionů.³³

Volný překlad autorky: Místní správa spravuje hlavně místní orgány (obce), které mají samosprávu a právo ukládat daně. Místní orgány jsou odpovědné za správnou a dostatečnou organizaci základního vzdělávání na místní úrovni, a jsou také částečně zodpovědné za jejich

³⁰EURYDICE: *Finland: Organisation and Governance* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-25_en.

³¹Tamtéž

³²Tamtéž

³³Tamtéž

financování. Úkolem místních orgánů je nabídnout všem dětem ve věku povinné školní docházky - včetně těch s duševním nebo tělesným postižením - příležitost učit se podle svých schopností. Téměř všechny školy, které poskytují základní vzdělávání, udržují místní orgány.³⁴

6.1.1. Národní kurikulum a místní osnovy

Volný překlad autorky: Účelem základního vzdělávání je zajistit rovnost a vysokou kvalitu vzdělávání a vytvořit příznivé podmínky pro růst počtu žáků a rozvojové vzdělávání. Normativní část systému a nejvýraznější zákonná opora pro základní vzdělávání se nachází v zákonech, vyhláškách, vládních nařízeních, národních základních učebních osnovách, místních učebních osnovách a ročních plánech jednotlivých škol na něm založených.³⁵

Volný překlad autorky: Různé části tohoto systému se aktualizují, aby bylo možné porovnávat školy na mezinárodní úrovni, a poté mohly finské školy reagovat na změny a mohla být tak posílena role školy při budování udržitelné budoucnosti. Národní osnovy základního vzdělávání jsou formulovány v souladu se zákonem o základním vzdělávání, vyhláškou a vládními nařízeními, která specifikují cíle vzdělávání a rozdělení hodin výuky.³⁶

Volný překlad autorky: Základní učební osnovy jsou normativním významem národní předpisy vydané Finskou národní radou vzdělání a v souladu s nimi se připravují místní učební osnovy. Cílem základního učebního plánu je podporovat a řídit poskytování vzdělání a školní práce a také podporovat rovnoměrné zavádění komplexního a jednorozpočtového základního vzdělávání.

Volný překlad autorky: Základní vzdělání je subjektem výuky a vzdělání, kde se cíle a obsah různých prvků vzájemně propojují a tvoří základ výuky a školní kultury. Z tohoto důvodu obsahují základní učební osnovy nejen předpisy vztahující se k jeho cílům a obsahu, ale i předpisy, které je objasňují. Je-li to nezbytné, v základních učebních osnovách jsou rovněž odkazy na právní předpisy, které jsou základem pro normy stanovené v dokumentu. Místní učební osnovy jsou

³⁴EURYDICE: *Finland: Organisation and Governance* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-25_en.

³⁵FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: FinnishNationalBoardofEducation, 2016, s. 9. ISBN 978-952-13-6004-6.

³⁶Tamtéž

důležitou součástí řízení vzdělávání. Hraje klíčovou roli při stanovování a provádění národních cílů a úkolů, které jsou považovány za důležité na místní úrovni.³⁷

Volný překlad autorky: Místní kurikulum je důležitou součástí vzdělávacího procesu. Je klíčovým aspektem při vysílání a realizaci jak národních úkolů, tak úkolů, které jsou považovány za důležité na místní úrovni. Místní učební osnovy jsou společným základem a poukazují na školní práci žáků a její vývoj. Jedná se o strategický a pedagogický nástroj, který definuje politiku fungování poskytovatele vzdělávání a práci, kterou provádějí školy. Kurikulum propojuje činnost škol s dalšími místními aktivitami zaměřenými na podporu blahobytu a učení dětí a mladých lidí.³⁸

Volný překlad autorky: Poskytovatel vzdělání nese odpovědnost za přípravu a rozvoj místního učební plánu. Ale rozhodnutí o provádění a organizaci vzdělávací úlohy, výuky, která je nedílnou součástí vzdělávání, hodnocení, podporu učení, poradenství pro žáka a jeho rodiče, sociální péči, spolupráci mezi domovem a školou a další aktivity obsahují přímo učební osnovy.³⁹

Volný překlad autorky: Místní učební osnovy doplňují a zdůrazňují cíle a politiky, které řídí první Základní vzdělávací zákon (628/1998), Základní vyhláška o vzdělání (852/1998), vládní nařízení o národních cílech vzdělávání a rozšiřování hodin výuky v základním vzdělávání (422/2012) a (378/2014) a nařízení vlády, kterým se mění vyhláška o základním vzdělávání (423/2012) 2 § 1402 Zákona o základním vzdělávání a § 13 vyhlášky vlády (422/2012) 3 § 15 Zákona o základním školství⁴⁰

Volný překlad autorky: Základní vzdělání je základním kamenem vzdělávacího systému, ale také předškolního vzdělávání. Umožňuje žákům získat tak základ obecných znalostí a schopností a napomáhá tomu, aby zjistily své osobní vyšší vzdělání a odbornou přípravu. Také pomáhá žákům rozvíjet jejich silné stránky. Poslání základního vzdělání může být zkoumáno z hlediska společenského, kulturního nebo z hlediska budoucnosti žáka.⁴¹

Volný překlad autorky: Musí být zajištěna dostupnost vzdělání. Každá škola poskytující základní vzdělání má vzdělávací úkol. To znamená podporu vývoje učení žáků a jejich blaho ve spolupráci s domovy. Základní vzdělávání nabízí žákům možnosti pro všestranný rozvoj jejich

³⁷FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 9. ISBN 978-952-13-6004-6.

³⁸Tamtéž

³⁹Tamtéž

⁴⁰Tamtéž

⁴¹FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 19. ISBN 978-952-13-6004-6.

kompetencí. Posiluje pozitivní identitu žáka jako lidské bytosti, studenta a člena komunity. Dále podporuje jeho participaci na vzdělávání, udržitelnosti života a osobní růst v roli člena demokratické společnosti.⁴²

Volný překlad autorky: Základní vzdělání vzdělává žáky tak, aby znali, respektovali a chránili lidská práva. Sociálním úkolem základního vzdělání je podpora rovnosti a spravedlnosti. Buduje lidský a sociální kapitál, který se skládá z kompetencí, zatímco sociální kapitál zahrnuje kontakty, interakci a důvěru mezi lidmi. Společně podporují individuální a sociální blahoby a rozvoj.⁴³

Volný překlad autorky: Posláním oborového vzdělávání je zabránit nerovnému postavení a vyloučení. Má za úkol podporovat rovnost žen a mužů. Základní vzdělání povzbuzuje dívky a žáky obecně, aby studovali různé předměty stejně a propagovali informovanost a porozumění rozmanitosti. Každý žák je podporován v jeho osobním potenciálu a výběru učebních cest bez modelových situací, určených podle pohlaví.⁴⁴

Volný překlad autorky: Kulturním úkolem základního vzdělávání je podpora všestranné kulturní kompetence, oceňování kulturní identity, kulturního dědictví a také podpora žáků při budování vlastního kulturního kapitálu. Podporuje porozumění kulturní rozmanitosti a pomáhá žákům vnímat vývoj minulosti. Změny ve světě mimo školu nevyhnutelně ovlivňují žáky, stejně jako fungování školy. Jde o vytváření tlaku na realizaci změn, schopnost kriticky je posoudit a předpoklad, že budeme tvořit budoucnost prostřednictvím vzdělání. Účastníci vzdělávání jsou hnací silou pozitivních změn, které přispívají na národní i mezinárodní úrovni⁴⁵

⁴²FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 19. ISBN 978-952-13-6004-6.

⁴³Tamtéž

⁴⁴Tamtéž

⁴⁵Tamtéž

7. ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKÉ REPUBLICE

Volný překlad autorky: Rozsah osnov základního vzdělání je v rozmezí devíti let a téměř všechny děti dokončují základní vzdělání. Je zajímavé, že i když Finsko klade důležitost vzdělání na první místo, každoročně opouští základní vzdělání asi dvě stě mladých lidí, aniž by dokončilo studium na základní škole.⁴⁶

Volný překlad autorky: Cílem základního vzdělání je podporovat žáky v respektu vůči lidskosti a eticky odpovědnému členství ve společnosti a poskytovat jim znalosti a dovednosti potřebné v životě. Vzdělání by mělo silně podporovat učení a rovnost ve společnosti, jakož i získání znalostí a dovedností, které studenti potřebují při pozdějším případném studiu a rozvoji v životě. Cílem vzdělání je také zajistit dostatečnou rovnost ve vzdělávání v celé zemi. Po ukončení základního vzdělání může mladý člověk pokračovat ve studiu nebo vstoupit do pracovního života. Nepovažuje se za vhodné, aby se okamžitě přesunul do pracovního života. Jedním z cílů vzdělávací politiky je poskytovat pro každou věkovou skupinu zdarma vyšší sekundární vzdělání. Pokud pokračuje školní docházka, obvykle se volí mezi všeobecnou střední odbornou školou a odborným vzděláváním a přípravou.⁴⁷

Volný překlad autorky: Geografická dostupnost základních škol ve Finsku je poměrně dobrá. Dostupnost je zajištěna bezplatnou školní dopravou, kterou si zřizují obce, a to v případech, je-li vzdálenost mezi domovem a školou delší než pět kilometrů, nebo je cesta jinak obtížná, namáhavá či nebezpečná.⁴⁸

Volný překlad autorky: Základní vzdělání ve Finsku je rozděleno do stupňů. Jedná se o stupeň tzv. Třídní výuky, která se týká první až šesté třídy a dále o stupeň tzv. Specifické výuky, která se týká sedmé až deváté třídy. Existuje však místní autonomie škol a proto, pokud jde o organizaci vzdělávání a samotného školního roku, mohou jednotlivé školy učební osnovy

⁴⁶*EURYDICE - FINLAND: Organisation of the Education System and of its Structure* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-25_en.

⁴⁷Tamtéž

⁴⁸*EURYDICE - FINLAND: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)* [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-11_en.

stanovit tak, že vyučují i jiným způsobem, pokud je to plně v zájmu žáka. Na prvním stupni vyučuje převážně třídní učitel a na druhém stupni vyučují už odborní učitelé svůj specifický předmět, na který mají aprobaci. Avšak jeden z těchto odborných učitelů má odpovědnost za celou skupinu.⁴⁹

Volný překlad autorky: Pokud si rodiče přejí, aby jejich potomek navštěvoval výuku, která probíhá v cizím jazyce, jsou při zápisu do školy posouzeny kompetence žáků ke studiu v tomto vybraném jazyce. Místní orgány jsou ze zákona povinny organizovat základní vzdělávání pro děti, které již dosáhly věku povinné školní docházky, a které mají bydliště v příslušných oblastech. Pokud v obci žijí jak finští obyvatelé, tak obyvatelé Švédska, obec je povinna organizovat základní vzdělávání samostatně, s důrazem na obě jazykové skupiny. Obec také musí zařídit, aby byl každý žák bez problému umístěn v jedné ze škol. Toto místo by mělo být přidělené tak, aby cestování žáků do školy bylo co nejbezpečnější a nejkratší.⁵⁰

⁴⁹*EURYDICE - FINLAND: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)* [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-11_en.

⁵⁰Tamtéž

7.1. Základní hodnoty základního vzdělávání

Volný překlad autorky: Účelem vytvoření Národních základních učebních plánů bylo především vytváření správných hodnot u žáků během vzdělávání. Při vzdělávání je kladen důraz na jedinečnost každého žáka a také právo na dobré vzdělání. Základní vzdělávání je podloženo myšlenkou hodnoty každého žáka. Aby toho bylo dosaženo, žáci potřebují individuální podporu, stejně jako zkušenosti a znalosti o tom, co potřebují. Každý žák má právo na dobré vzdělání a úspěšnost ve studiu. Zároveň by u každého žáka mělo být rozvíjeno porozumění k lidem, společnosti a prostředí. Základní vzdělávání vytváří také prostor pro celoživotní učení. Význam hodnot ve vzdělání je umocněn především tím, že žáci žijí ve světě, kde jejich hodnotové systémy mohou být ovlivňovány informacemi z médií, globálních informačních sítí nebo sociálních médií. Ve školách by mělo docházet k diskusi o hodnotách a postojích, s nimiž se žáci setkávají, a také k jejich kritickému hodnocení. Žáci jsou podporováni při budování svých osobních hodnotových systémů. Společné zamyšlení školy a rodinou žáka nad hodnotami a spoluprací je jakýmsi pilířem, na níž bezpečnost a respekt k postojům, které souvisí s různými náboženskými názory, tradicemi a koncepcemi vzdělání, a ty pak položí základ pro konstruktivní interakce⁵¹

⁵¹FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 15. ISBN 978-952-13-6004-6.

7.2. Klíčové rysy finského vzdělávacího systému

7.2.1.1. Stejná základní škola pro všechny

Volný překlad autorky: Finský vzdělávací systém je nastaven tak, že v něm děti začínají povinnou školní docházkou v okamžiku, kdy dosáhnou sedmi let věku. Školní docházka ve Finsku trvá 9 let. Pro Finsko je typické, že školní rok začíná už v srpnu. Oficiálně základní škola trvá šest let a po ní následuje tříletá nižší střední škola. Dnes je však všeobecně zažito, že oněch šest let studia poskytuje celistvý základ pro kvalitní vzdělávání všech finských občanů. Výzkum naznačuje, že investice do základního vzdělávání, do toho, jak se děti učí základním znalostem a dovednostem a jak přijímají postoje ke statutu celoživotního učení se čím dál tím více projevuje ve vyšších třídách, a to hlavně díky lepším schopnostem a dovednostem v oblasti učení, ale také díky zlepšení celkových výsledků v základním vzdělávání ve vztahu k mezinárodnímu měřítku. Všichni učitelé základních škol musí mít nejméně magisterský titul, aby mohli být trvale zaměstnání na základní škole, a byli tedy dostatečně schopni vyučovat na základní úrovni vzdělávání.⁵²

Volný překlad autorky: Příprava pedagogů základních škol byla v posledních letech převedena z tříletého programu na učitelské vysoké školy, které trvají minimálně čtyři až pět let studia na univerzitní úrovni. Z toho důvodu dnes má většina učitelů, kteří vyučují na základních školách, vyšší vysokoškolské vzdělání než je magisterský titul. Příprava učitelů na profesní úrovni je založena na výzkumu, který probíhá od poloviny sedmdesátých let a jeho hlavní myšlenkou a cílem je kvalitní vzdělání pedagogů ve Finsku. Finská škola je dnes školou veřejnou, která je plně financována státem a je považována společností jako záležitost pedagogické filozofie a praxe.

⁵²SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinky, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

Pokud je škola dobře vybavena, je jakýmsi nepsaným pravidlem, že Finsko preferuje tzv. malé třídy s počtem dvacet až třicet žáků v jedné třídě. Základní školy mají obvykle méně než tři sta studentů a jsou typické tím, že ve třídě je povětšinou méně než třicet žáků a velikost tříd je podle mezinárodních standardů průměrná nebo dokonce nižší.⁵³

Volný překlad autorky: Výzkumy poukázaly na to, že v roce 2008 měla třetina finských škol méně než padesát žáků a pouze 4 % všech škol měla pět set a více žáků. Proto většina finských škol často vytváří úzké vzdělávací komunity učitelů i žáků. Velká většina učitelů vyučujících na základních školách je vysoce vzdělaná a z vlastní iniciativy se učitelé často sami dozdělávají a aktualizují si své odborné znalosti a dovednosti. Státní reforma kurikulární podpory pro základní vzdělávání přiměla školy, aby se začaly zabývat i alternativním pedagogickým přístupem, tzn. aby do výuky byly začleněny například hry nebo obrázky. Je nutné poznamenat, že finské školství se v tomto případě značně inspirovalo metodami Jana Amose Komenského a dodnes je aktivně využívá ve výuce. Tyto metody pomáhají dětem zvládnout základní znalosti a dovednosti na takové úrovni, aby byly posléze schopny se bezproblémově dostat na vyšší stupeň vzdělávání. Mnohé základní školy se staly spíše vzdělávacími komunitami než vzdělávacími institucemi, které připravují žáky na další úroveň školy. Komplexnost těchto škol a hlavní myšlenka při zavádění základních hodnot spravedlnosti ve vzdělání znamená, že všichni studenti obdrží zdarma denně teplé jídlo, bezplatnou zdravotní péči, dopravu, kterou organizuje povětšinou zřizovatel školy, učební materiály a kompletní poradenství. Finské děti začínají povinnou školní docházku o jeden až tři roky později než děti ve většině zemí v Evropské unii. To naznačuje, že se finští žáci učí rychleji ve srovnání s ostatními zeměmi. Nynější vzdělávací politika nezhoršila zásadu prodlouženého dětství na úkor zvyšování času věnovaného základnímu vzdělávání.⁵⁴

⁵³SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

⁵⁴ Tamtéž

7.2.1.2. **Vzdělání učitele a úcta k učitelskému povolání**

Volný překlad autorky: Ve finské společnosti se učitelská profese vždycky těšila a těší velkému veřejnému respektu a uznání. Učitelství je vnímáno jako veliké poslání a úkolem tohoto poslání je vychovávat a formovat budoucí generaci a mít tak možnost rozvíjet finskou společnost. Rodiče důvěřují učitelům, vidí je jako odborníky, kteří jim pomáhají při výchově a vědí, co je pro jejich děti nejlepší. Učitelé proto mají značnou nezávislost při výběru nejvhodnějších pedagogických metod. Základní školy jsou také zcela nezávislé při navrhování vlastního učebního plánu, učebních ujednání a při využívání veřejných prostředků. Učitelství je považováno za nezávislou vysokoškolskou profesi, která přitahuje některé z nejlepších absolventů středních škol. Ve skutečnosti se na pedagogických fakultách finských univerzit každoročně přijímá pouze 10% zájemců, což je přibližně šest tisíc žadatelů. Z toho vyplývá, že vysokoškolské učitelské vzdělání mohou získat pouze ti nejlepší studenti, kteří složí přijímací zkoušky na univerzity. Hlavním silnou motivací studenta k tomu, aby se stal učitelem na finské základní škole, je skutečnost, že magisterský titul je základním požadavkem k tomu, aby tak mohl být trvale zaměstnán jako učitel ve finské škole. U základních škol to mělo několik pozitivních důsledků pro učitele, ale zároveň i pro celou společnost. Důležitým faktorem je, že magisterské vzdělání nejenže umožňuje stát se učitelem, ale otevírá dveře zaměstnanosti i ve veřejné správě nebo v soukromém sektoru.⁵⁵

Volný překlad autorky: Učitelé základních škol, kteří vstoupí na trh práce po absolvování studia na pedagogické fakultě, necítí, že jejich profesní dráha je omezena pouze na práci na základních školách. Mladí absolventi s magisterským vzděláním na základních školách ve skutečnosti také hledají zaměstnání na oddělení lidských zdrojů v rámci finských podniků a průmyslových odvětví. Nejdůležitější je, že magisterský titul zaručuje přístup k postgraduálním studiím, která jsou dnes dostupná na většině finských univerzit. Mnoho učitelů, zejména na základních školách, využívá této příležitosti pokračovat v akademickém studiu. Během uplynulého desetiletí zaznamenaly finské školy nárůst ředitelů škol a učitelů, kteří mají doktorské

⁵⁵SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

vzdělání. V mezinárodních srovnáních se vzdělávací programy pro učitele liší hlavně podle jejich hloubky a rozsahu studia.⁵⁶

Volný překlad autorky: Rovnováha mezi teoretickými a praktickými poznatky v těchto programech pomáhá mladým učitelům zvládnout různé metody výuky, stejně jako vědu efektivního učení a výuky. Reforma kurikula v polovině devadesátých let ukázala, že učitelé s vysokou odbornou způsobilostí jsou docela motivovaní a snadno zapojeni do procesů rozvoje škol ve svých vlastních školách, a také v národních i mezinárodních projektech. Mají také tendenci pracovat stejně vážně na rozvoji svých osobních odborných znalostí a dovedností. Finští učitelé si velmi dobře uvědomují, že jsou rozhodujícími faktory profesionálního rozvoje a služeb dalšího vzdělávání. Stejně jako v posledních dvou desetiletích došlo k nárůstu profesní úrovně učitelského týmu, také kvalita podpory profesního rozvoje učitelů. Dlouhodobější programy a možnosti profesního rozvoje jsou založené na školách a obcích. Neustálé zvyšování pedagogické profesionality pedagogů se stalo spíše právem než povinností. Tento posun v učebních podmínkách a stylech učitelů často odráží způsob, jakým je výuka ve třídě pro žáky. V důsledku posílení profesionality ve školách se stalo pochopeno, že učitelé a školy jsou zodpovědné za svou vlastní práci, a proto také řeší většinu problémů. Dnes je finská učitelská profese významově na stejné úrovni jako ostatní odborní pracovníci. Učitelé mohou diagnostikovat problémy ve svých třídách a školách, aplikovat na ně důkazy a často alternativní řešení a hodnotit a analyzovat dopad zavedených postupů.⁵⁷

⁵⁶SAHLBERG, Pasi. *A shorthistoryofeducationalreform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf

⁵⁷Tamtéž

7.2.1.3. Odpovědnost ve vzdělávání

Volný překlad autorky: Finsko nesledovalo hnutí za zodpovědnost ve vzdělávání, které předpokládá, že to, aby byly školy a učitelé zodpovědnější za jejich výkon, je klíčem k zvyšování výsledků studentů. Tradičním hodnocením výsledků studentů je odpovědnost každého finského učitele a školy. Jediným standardizovaným významným hodnocením je maturitní zkouška na konci obecné vyšší střední školy, kterou studenti skládají před tím, než studenti vstoupí do terciárního vzdělávání. Před touto kulminací zkouškou se nevyžadují žádné externí testy.⁵⁸

Volný překlad autorky: V důsledku decentralizovaného řízení vzdělávání a zvýšené autonomie školy byly orgány školství a političtí představitelé odpovědní za jejich rozhodnutí, která umožňují realizaci politik. To v praxi vytvořilo vzájemnou odpovědnost ve vedení vzdělávacích systémů, kde jsou školy stále více zodpovědné za výsledky učení a školské orgány jsou odpovědné vůči školám za to, že umožňují očekávané výsledky. Flexibilní odpovědnost měla zásadní pozitivní dopad na výuku, a tudíž i na studium. Veškeré hodnocení výsledků studentů je založeno na učitelských testech, spíše než na standardizovaných testech.⁵⁹

Volný překlad autorky: V páté třídě finští žáci již nedostávají numerické známky, které umožňují přímo srovnávat žáky ve vědomostech. Ve skutečnosti jsou už známky zakázány zákonem. Je používáno deskriptivní hodnocení a zpětná vazba. Není neobvyklé, že učitelé pravidelně sledují příležitosti pro učení stejně jako pro hodnocení úspěchu studentů.⁶⁰

Volný překlad autorky: Zejména základní škola je do značné míry "zóna bez testování." Je vyhrazena pro poznávání, práci a udržení přirozené zvědavosti. Učitelé také prožívají svobodu v plánování učebních osnov. Nemusí se tak soustředit na roční testy nebo zkoušky. Zvýšená autonomie učitelů a škol v devadesátých letech vedla k situaci, kdy školy nemohly zajistit výuku podle svých optimálních zdrojů, ale rozvrhly si dobu výuky v rámci národního učebního plánu, který si každá škola vytváří sama. To je zřídka možné v systémech s vyšším vzděláním.

⁵⁸SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

⁵⁹Tamtéž

⁶⁰Tamtéž

Zaměření výuky ve Finsku je typicky nasměřováno na učení, spíše než na přípravu studentů na testy.⁶¹

Volný překlad autorky: V celém školním systému se běžně používají různé metody výuky. Nové inovace jsou přijatelné, pokud jsou považovány za vhodné pro podporu v učení studentů. Stres a úzkost mezi žáky a učiteli není tak běžná jako u vzdělávacích systémů, které mají poměrně intenzivnější struktury odpovědnosti. Společnost přirozeně spoléhá na schopnosti učitelů a škol posoudit a podávat zprávy o dosažených výsledcích svých žáků a také o jejich nedostatcích. Ve skutečnosti existují velké rozdíly mezi kritérii, která učitelé používají k hodnocení svých studentů, a to i v rámci stejné školy. Podobný problém nastává tehdy, když studenti přestupují do nové školy a nesou známky, které získali. Bez ohledu na tyto otázky se zdá, že finští rodiče, studenti a učitelé upřednostňují pružné formy odpovědnosti, které školám umožní zaměřit se na učení a umožňují i více stupňů volnosti v plánování učebních plánů ve srovnání s externí standardizovanou zkušební kulturou převažující v některých jiných zemích.⁶²

⁶¹SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinky, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

⁶²Tamtéž

7.2.1.4. Důvěra společnosti ve školství

Volný překlad autorky: Mnoho z toho, co je uvedeno výše, je možné pouze tehdy, pokud rodiče, studenti a úřady skutečně důvěřují učitelům a školám. Je nutno si uvědomit, že finský vzdělávací systém byl vysoce centralizován, hlavně předtím, než byly velké reformy v 70. letech zavedeny a realizovány celostátně a zůstaly centrálně řízeny až do roku 1985. Školy byly dříve přísně regulovány centrálními agenturami, hustá síť pravidel a nařízení upravovala každodenní práci učitelů. Postupný posun důvěry směrem ke školám a učitelům začal v 80. letech, kdy byly v rámci vzdělávacího systému zcela implementovány a upevňovány hlavní fáze počátečního reformního programu. Na počátku devadesátých let 20. století formálně začala ve Finsku éra školní kultury založené na důvěře.⁶³

Volný překlad autorky: Důvěra znamená, že orgány školství věří, že učitelé společně s rodiči a jejich komunitami ví, jak poskytovat co nejlepší vzdělání svým dětem a mládeži. Ve Finsku se tento přechod od byrokratické centrální správy k decentralizované důvěře projevoval během hluboké hospodářské krize a snížení veřejných rozpočtů v 90. letech. Bylo tvrzeno, že důvěra ve školství byla podporována, protože místní úřady nechtěly, aby byrokrati činili složitá finanční rozhodnutí a vytvářeli povinnosti, které, pokud by nebyly splněny, ovlivnily by žáky i školy. Důvěra může prosperovat pouze v prostředí, které je postaveno na řádné správě veřejných záležitostí. Transparency International je také úspěšná v mezinárodním hodnocení. Veřejné instituce mají obecně vysokou důvěru a pozornost veřejnosti ve Finsku. Důvěra škol a učitelů je přirozeným důsledkem obecně dobře fungující občanské společnosti. Poctivost a důvěra jsou často považovány za jednu z nejzákladnějších hodnot finské společnosti.⁶⁴

Volný překlad autorky: Podpora učitelů a škol k účasti na sociálním rozvoji měla v devadesátých letech obrovský pozitivní dopad na finský sektor vzdělávání. Učitelé mohli vidět, že systém věřil, že školy a komunity jsou místem, kde by měla být učiněna rozhodnutí o učebních osnovách a celkovém uspořádání školní docházky. Učitelé s vysokou odbornou a morální

⁶³SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinky, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

⁶⁴Tamtéž

kvalifikací většinou uvítali tuto novou odpovědnost. Také školy velmi rychle přijaly své nové role vést změny v kultuře. Zlepšení postavení škol ve Finsku se objevilo nejen jako důsledek této nové důvěry, ale také se stalo mnohem rozmanitější než dříve. Každá škola, přinejmenším teoreticky, by mohla navrhnout svou vlastní strategii změn s výzvami k poslání, vizemi a implementačními metodikami a rozvrhy.⁶⁵

⁶⁵SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

7.2.1.5. Distribuované morální vedení

Volný překlad autorky: Úspěch finského vzdělávání není výsledkem jakékoli významné národní reformy vzdělávání samo o sobě. Namísto toho, reforma a rozvoj vzdělávání ve Finsku byly založeny na neustálé adaptaci vzdělávání na měnící se potřeby jednotlivců a společnosti. Ačkoli vznik nového řízení ve veřejném sektoru znamenal revoluční změny ve finském vzdělávacím diskurzu, tato nová rétorika a praxe nebyly schopné zakořenit ve vzdělávání stejně snadno jako v jiných částech společnosti. Přesto se základní hodnoty a hlavní vize vzdělávání jako veřejné služby od roku 1968 nezměnily. Vlády z politické levice respektovaly vzdělávání jako klíčovou veřejnou službu pro všechny občany a udržely si přesvědčení, že na světových trzích bude úspěšný pouze vysoce a široce vzdělaný národ.⁶⁶

Volný překlad autorky: Udržitelné vedoucí postavení v oblasti vzdělávání umožnilo finským školám a jejich učitelům soustředit se na rozvoj výuky a učení, které se považují za nezbytné. Vedoucí postavení v oblasti vzdělávání se stále více řídí myšlenkou distribuovaného vedení, to znamená sdílení odpovědnosti mezi všemi zúčastněnými osobami ve vzdělání za účelem dosažení očekávaných výsledků. Spíše než přidělování finančních prostředků a času k opakovanému provádění nových reforem byla učitelům ve Finsku poskytnuta odborná svoboda k rozvoji pedagogických znalostí a dovedností souvisejících s jejich individuálními potřebami. Po desetiletí centralizovaného dalšího vzdělávání učitelů a po zahájení komplexní školní reformy v 70. letech se zaměření programů odborného rozvoje posunulo tak, aby splňovalo autentické požadavky a očekávání škol a jednotlivců.⁶⁷

Volný překlad autorky: Ve vzdělávacích systémech, které procházejí vlnami po vlnách reforem, je často kladen důraz na realizaci a konsolidaci externě navržených změn. Hlavním výsledkem je často frustrace a odolnost vůči změnám, spíše než touha zlepšit školu. Ve Finsku však vzdělávací politiky stále častěji vyzývají školy k vypracování vlastních rozvojových plánů a realizačních strategií založených na národních učebních osnovách, politických rámcích

⁶⁶SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinky, 2009 [cit. 2018-06-14].

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

⁶⁷Tamtéž

a systémech dohledu. Tyto rámce slouží jako hlavní zásady pro obce a školy při poskytování vzdělávacích služeb členům společnosti. V důsledku toho decentralizace a zvýšené místní autonomie poskytly školám nejen větší svobodu k vytvoření optimálních metod výuky a učebního prostředí, ale také jim poskytly autentické vedení a odpovědnost ve vývoji vzdělávání a zlepšování škol.⁶⁸

⁶⁸SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf.

7.3. Věk žáků

Volný překlad autorky: Finský žák začíná navštěvovat první třídu základní školy v okamžiku, kdy dovrší sedmi let věku. Věk je jediný požadavek na přijetí, protože každé dítě, které má ve Finsku trvalé bydliště, podléhá povinnosti nastoupit do základní školy. Zvláštností je, že dítě může zahájit základní vzdělávání i o rok dříve. V tomto případě však připravenost a psychickou vyzrálou k nastoupení dřívější školní docházky musí prokázat psychologické testy. Na základě těchto testů však může být rodičům v zájmu dítěte také doporučeno, aby z důvodu nevyzrálou zahájilo základní školu o rok později stejně, jako je tomu v České republice.⁶⁹

7.4. Organizace školního roku

Volný překlad autorky: Problematika organizace školního roku je upravena Zákonem o základním vzdělávání (628/1998) a specifickou vyhláškou (852/1998). Školní rok začíná v polovině srpna a skončit musí vždy poslední pracovní den v týdnu. Školní rok má 190 školních dnů. Ředitelé škol mají pravomoc rozhodovat o přesném zahájení školního roku. Podmínkou je ale to, aby poslední den školní docházky byl nastaven na všech školách stejně. Díky tomu se tak délka finských svátků mění místně a aktuálně, podle potřeby. Školní rok je také rozdělen na podzimní a jarní období v závislosti na faktu, zda je "polární den" či "polární noc".⁷⁰

⁶⁹EURYDICE - FINLAND: *Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)* [online]. 2018 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-11_en.

⁷⁰Tamtéž

8. ŠKOLSKÉ SYSTÉMY EVROPSKÉ UNII

Školské systémy v Evropské unii jsou velmi různorodé. Přesto však ve vzdělávacích systémech můžeme nalézt shodné charakteristiky a principy ve vzdělávání. Jedním z typických a základních znaků vzdělávání v Evropské unii je mezinárodní klasifikace stupňů vzdělávání. Jedná se o Mezinárodní normu pro klasifikaci vzdělávání (International Standard Classification of Education ISCED), která se obecně používá při popisu a srovnání vzdělávacích systémů jak ve světě, tak v Evropské unii. Tato norma umožňuje rozumět tomu, zda je určitý typ školy ekvivalentní k jinému podobnému typu školy v jiném státě.⁷¹

ISCED se používá jako nástroj pro sběr statistických údajů o vzdělávání v mezinárodním měřítku. Obsahem jsou dvě proměnné pro dvojí třídění, a to úroveň a obor vzdělávání (v této kategorii je doplňkovým hlediskem zaměření, konkrétně všeobecné, profesní a předprofesní. Druhým hlediskem je určení, které se orientuje na další vzdělávání nebo na pracovní trh). Poslední verze pochází z roku 2011. Metodika vychází z empirického předpokladu, že existuje několik kritérií, s jejichž pomocí lze vzdělávací program zařadit do úrovně vzdělávání. V závislosti na dané úrovni je vytvořen i hierarchicky uspořádaný systém hlavních a vedlejších kritérií.⁷²

ÚROVNĚ ISCED

Rozlišujeme celkově devět úrovní podle stupně vzdělávání (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8).

⁷¹SOCIOFACTOR s.r.o. *Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích EU – ISCED 1, 2* [online]. 2012 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/41/file/1360764270-an-ka3-komparace.pdf>.

⁷²EVROPSKÁ KOMISE. *Struktury vzdělávacích systémů v Evropě 2016/17: Diagramy: Eurydice – Fakta a čísla* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie. Lucemburk: Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast, 2016 [cit. 2018-05-19]. ISBN 978-92-9492-644-9. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/becafa9c-9a85-11e6-9bca-01aa75ed71a1/language-cs>.

8.1. Úroveň isced 0 vzdělávání v raném dětství

Volný překlad autorky: Pro účely mezinárodní srovnatelnosti se používá termín vzdělávání v raném dětství a je označena číslem 0. Programy na úrovni nula nebo samotná výchova v raném dětství jsou typicky navrženy s přístupem k podpoře včasného kognitivního, tělesného, sociálního a emocionálního vývoje dětí a zároveň začleňování malých dětí do organizované výuky mimo rodinu a rodinné prostředí. Tato úroveň se týká programů v raném dětství, které mají záměrnou vzdělávací složku. Se zmiňovanou složkou úzce souvisí cíl rozvíjet sociálně emocionální dovednosti nezbytné pro účast jak ve škole, tak později ve společnosti. Dále rozvíjí některé dovednosti potřebné pro akademickou připravenost a přípravu dětí do primárního vzdělávání. Na této úrovni nejsou programy strukturované, ale jsou navrženy tak, aby poskytovaly organizovaný a účelný soubor učebních aktivit v bezpečném prostředí rodiny. Především umožňují dětem naučit se prostřednictvím interakcí s ostatními dětmi komunikovat a učí je schopnosti začleňovat se do kolektivu. To všechno samozřejmě pod dohledem pedagogů a pedagogických pracovníků. Tato úroveň se zaměřuje na dítě mladší, než je věk vstupu do základní školy a jejím přirozeným pokračovatelem je úroveň jedna.⁷³

Volný překlad autorky: Existují dvě kategorie programů úrovně nula. Prvním je rozvoj vzdělání v raném dětství a v předškolním vzdělávání. Vzdělávací obsah je určený pro mladší děti ve věku od nula do dvou let a u předškolního vzdělávání se jedná o děti ve věku od tří let do začátku základního vzdělání. Na úrovni nula jsou zahrnuty programy pro děti se speciálními potřebami odpovídající kritériím bez ohledu na jejich věk.⁷⁴

Volný překlad autorky: Programy, které jsou klasifikovány na úrovni nula lze označit mnoha způsoby. Sumárně se jedná o programy, které jsou poskytovány v jeslích, denních centrech, školkách. Je důležité zajistit, aby tato zařízení splňovala specifická kritéria klasifikace úrovně nula.⁷⁵

⁷³UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 26-29 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁷⁴Tamtéž

⁷⁵Tamtéž

Volný překlad autorky: Pro definici vzdělávání v raném dětství jsou relevantní tato kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Vzdělávací vlastnosti programu
- b) Institucionální kontext
- c) Typický cílový věk dětí, pro které je program určen
- d) Intenzita a trvání programu

Vedlejší kritéria:

- a) Kvalifikace zaměstnanců
- b) Existence regulačního rámce
- c) Typicky není součástí povinného vzdělávání⁷⁶

⁷⁶UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 26-29 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

8.2. Úroveň isced 1 základní vzdělávání

Volný překlad autorky: Další úrovní Mezinárodní klasifikace je úroveň jedna. Tato úroveň se zabývá primárním vzděláváním a je typicky navržena tak, aby poskytovala základní dovednosti v oblasti čtení, psaní a matematiky. Tyto dovednosti by měly vytvářet pevný základ pro učení a tím i pro porozumění základním oblastem. Jde i o znalosti osobního a sociálního rozvoje v sekundárním vzděláváním. Zaměřuje se na učení na základní úrovni složitosti, s malou specializací. Vzdělávací aktivity na této úrovni jsou často organizovány jako projekty s integrovaným přístupem, spíše než jako výuka předmětů. Typickým znakem je, že existuje jeden hlavní učitel, který je zodpovědný za skupinu žáků, kteří organizují proces učení, i když je pravdou, že třída může mít více než jednoho učitele, a to zejména pro specifické předměty nebo jednotky.⁷⁷

Volný překlad autorky: Jediným vstupním požadavkem pro tuto úroveň vzdělávání je věk dítěte. Zákonný věk zahájení povinné školní docházky obvykle není mladší než pět let a starší než sedm let. Úroveň jedna obvykle trvá šest let, i když, pokud je to v zájmu žáka, její trvání může být v rozmezí od čtyř do sedmi let. Minimální vzdělání ve Finsku běžně trvá od sedmi do dvanácti let věku dítěte. Po ukončení primárního vzdělávacího programu může dítě pokračovat ve vzdělání na úrovni 2, což je nižší sekundární vzdělávání.⁷⁸

Volný překlad autorky: Programy s klasifikací na úrovni jedna mohou být označovány mnoha způsoby, například jako primární, základní vzdělávání atd. Pro účely srovnatelnosti se termín primární vzdělávání používá obecně v úrovni jedna.⁷⁹

Volný překlad autorky: Hranice mezi úrovní nula a jedna se shoduje s předchozím bodem a vzdělávacím systémem, kde začíná systematické vyučování a učení se čtení, psaní a matematice. Je pravdou, že některé programy na úrovni nula již mohou poskytnout určitý úvod v četbě a psaní, tyto programy však dětem neposkytují dostatečný základ k tomu, aby byly posléze plně schopny pokračovat na základních školách, a nesplňují tak základní klasifikace pro úroveň jedna. Úroveň

⁷⁷UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 30-32 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁷⁸Tamtéž

⁷⁹Tamtéž

jedna také zahrnuje programy pro děti se speciálními potřebami, pokud program poskytuje systematické učení a učení se v základních dovednostech, jako jsou čtení, psaní a matematika bez ohledu na věk žáka.⁸⁰

⁸⁰UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 30-32 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

8.3. Úroveň isced 2 nižší sekundární vzdělávání (středoškolské vzdělání)

Volný překlad autorky: Programy úrovně dva jsou navrženy tak, že úzce souvisejí s výsledky z úrovně jedna. Cílem těchto programů je položit základy celoživotního učení a lidského rozvoje. Na tomto základě mohou vzdělávací systémy rozšiřovat další vzdělávací příležitosti a případně odstraňovat nedostatky. Některé vzdělávací systémy již mohou nabízet programy odborného vzdělávání na úrovni dva, aby poskytly jednotlivcům dovednosti týkající se zaměstnání.⁸¹

Volný překlad autorky: Tato úroveň se obvykle zaměřuje na předměty, které mají více zaměření, a zavádí tak teoretické koncepty v široké škále témat. Například učitelé mají specifickou pedagogickou přípravu a z ní poté vyplývající aprobaci. Tato skutečnost se v úrovni dva objevuje mnohem více než v úrovni jedna. Za specifikum můžeme považovat to, že každý specializovaný předmět má svého učitele.⁸²

Volný překlad autorky: Začíná po čtyřech až sedmi letech vzdělávání na úrovni jedna, přičemž šest let úrovně jedna je nejčastější. Studenti nastupují na tuto úroveň většinou v rozmezí desátého až třináctého roku věku žáka, dvanáctý rok je ale nejběžnější. Programy klasifikované pod úrovní dva jsou označovány mnoha způsoby, stejně jako tomu bylo u dvou předchozích úrovní. Můžeme ho označovat jako středoškolské vzdělání. Pro účely mezinárodní srovnatelnosti se termín "nižší sekundární vzdělávání" používá výhradně pro úroveň dva. Hranice mezi úrovní jedna a dva se shoduje s přechodovým bodem ve vzdělávacím systému a je při něm kladen veliký důraz na předmětovou výukou. U této úrovně se vyžaduje dokončení úrovně jedna nebo lékařsky potvrzená schopnost studovat výukový obsah úrovně dva prostřednictvím kombinace předchozího vzdělávání a životních zkušeností nebo zkušeností z práce. Úspěšné dokončení předchozí úrovně může být potřeba pro zařazení některých úrovní dva pro případné působení v jiné zemi. Úroveň běžně končí

⁸¹UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 32-37 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁸²Tamtéž

po osmi až jedenácti letech vzdělávání od zahájení úrovně jedna. Na konci úrovně dva jsou žáci přibližně ve věku čtrnáct až šestnáct let.⁸³

Volný překlad autorky: Pokud jde o požadovanou klasifikaci učitelů, tak se v tomto případě mohou úrovně lišit. Učitelé na druhé úrovni jsou velmi často kvalifikováni v jednom nebo více specifických předmětech, stejně tak ale i v pedagogice obecně. Dále se může lišit i organizace výuky, neboť jak už víme, pro druhou úroveň je specifická množstevní složka pedagogů, jejich specializace a neméně důležitá je pak vzájemná spolupráce celého pedagogického sboru. V mnoha vzdělávacích systémech v Evropské unii se shoduje ukončení sekundárního vzdělávání s ukončením povinného všeobecného vzdělávání. Úroveň zahrnuje programy přizpůsobené jednotlivcům se specifickými potřebami, které jsou navrženy tak, aby vycházely ze základních procesů výuky a učení, které začínají na úrovni jedna.⁸⁴

⁸³UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 32-37 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁸⁴Taměž

8.4. Úroveň isced 3 vyšší sekundární vzdělávání (středoškolské vzdělání)

Volný překlad autorky: Další úrovní klasifikace je úroveň třetí. Tato úroveň slouží k tomu a je uzpůsobena tak, aby ukončila středoškolské vzdělání v rámci přípravy na terciární vzdělávání nebo poskytla dovednosti, které se týkají případných možností v zaměstnání. V některých případech je program třetího stupně schopen poskytnout obojí.⁸⁵

Volný překlad autorky: Programy v této úrovni nabízejí všeobecně studentům více různorodé, specializované a hloubkové výuky než tomu je u předchozích úrovní, jsou proto diferencovanější a disponují s širší nabídkou možností a proudů, které mohou studenti využít ve svůj prospěch a růst. Učitelé těchto úrovní jsou vysoce kvalifikováni v předmětech nebo oborech své specializace, které vyučují, zejména ve vyšších ročnících.⁸⁶

Volný překlad autorky: Třetí úroveň začíná po osmi až jedenácti letech vzdělávání od začátku první úrovně. Žáci nastoupí tuto úroveň povětšinou mezi čtrnáctým až šestnáctým rokem věku. Úroveň skončí po dvanácti nebo třinácti letech, kdy zahájí úroveň jedna, a to ve věku sedmnáctého až osmnáctého roku, přičemž kumulativní doba trvání tohoto stupně je běžně dvanáct let.⁸⁷

Volný překlad autorky: Programy, které jsou specializované na úrovni 3 jsou označovány jako středoškolské nebo jako střední škola. Pro účely mezinárodní srovnatelnosti se používá termín "Vyšší sekundární vzdělávání". Programy, které tvoří druhou a zároveň konečnou fázi středního vzdělávání mohou být buďto obecné nebo odborné přípravy na třetí úrovni. Některé z programů umožňují přímý přístup na čtvrtou úroveň nebo dokonce na úroveň pátou až sedmou. Při určování přechodných bodů, které významně ovlivňují stupně ISCED, by měla být zajištěna korespondence mezi odbornými a obecnými cestami k tomuto vzdělání.⁸⁸

Volný překlad autorky: Tahle úroveň vyžaduje dokončení nižšího sekundárního vzdělávání nebo schopnost zvládnout obsah této úrovně prostřednictvím kombinace předchozího vzdělávání

⁸⁵UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 38-42 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁸⁶Tamtéž

⁸⁷Tamtéž

⁸⁸Tamtéž

zároveň s pracovními zkušenostmi. Pro zápis do některých programů může být zapotřebí specifická kvalifikace na druhé úrovni nebo konkrétní úroveň dosažení, která je blíže specifikována.⁸⁹

Volný překlad autorky: Přejít z druhé na třetí úroveň se shoduje s předchozím bodem ve vzdělávacím systému, ve kterém programy nabízejí studentům rozmanitější i specializované výuky v konkrétních předmětech nebo oborech. Programy jsou tedy pro tyto účely mnohem více diferencované a je k dispozici větší rozsah možností a informací. Normy, které mají za úkol určit míru kvalifikace učitelů, se mohou lišit v porovnání s úrovní předchozí. V závislosti na pedagogické přípravě, mohou být učitelé kvalifikovaní s ohledem na předmět, který vyučují.⁹⁰

Volný překlad autorky: Pro definici vyššího sekundárního vzdělávání jsou charakteristická tato kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Druhý nebo jinak závěrečný stupeň všeobecného a odborného středního vzdělávání
- b) Vstupní požadavky
- c) kumulativní trvání od začátku úrovně ISCED 1

Vedlejší kritéria:

- a) Více diferencovaných programů se zvýšeným rozsahem možností a proudů
- b) Kvalifikace učitelů⁹¹

⁸⁹UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 38-42 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁹⁰Tamtéž

⁹¹Tamtéž

8.5. Úroveň isced 4 postsekundární neterciární vzdělávání a terciární vzdělávání

Volný překlad autorky: Úroveň postsekundárního non-terciárního vzdělávání se vyznačuje tím, že poskytuje vzdělávací zkušenosti založené na sekundárním vzdělávání pro přípravu a případný vstup na trh práce, ale popřípadě i na další vzdělávání. Zaměřuje se hlavně na individuální znalosti, dovednosti a kompetence, které jsou svou složitostí třetí úrovně charakteristicky nižší než je potřeba v případě terciárního vzdělávání. Programy na této úrovni pomáhají jednotlivcům, kteří úspěšně ukončili předchozí úroveň a získali onu postgraduální kvalifikaci, požadovanou pro vstup k postoupení do terciárního vzdělávání nebo do zaměstnání. Jako příklad můžeme uvést absolventy středních škol všeobecných programů předchozí úrovně, kteří se rozhodnou absolvovat netechnickou odbornou kvalifikaci. Dalším příkladem jsou absolventi programu odborného vzdělávání na třetí úrovni, kteří se mohou rozhodnout zvýšit si svou kvalifikaci nebo se dále specializovat na konkrétní témata či práci. Z tohoto důvodu obsah programů na čtvrté úrovni není dostatečně složitý na to, aby byl považován za terciární vzdělávání, i přesto, že je postsekundární.⁹²

Volný překlad autorky: Dokončení třetí úrovně je zapotřebí hlavně pro vstup do terciárního vzdělávání. Vstupní požadavky však mohou být i nižší než je pro terciární stupně typické, stejně tak i na úrovni páté, šesté nebo sedmé.⁹³

Volný překlad autorky: Obvyklý postup při absolvování programu třetí úrovně je přímý vstup na trh práce, ale v některých vzdělávacích systémech v Evropské unii však existují i obecné programy na této úrovni. Tyto programy se většinou zaměřují na ty studenty, kteří ukončili předchozí úroveň, ale chtějí si zvýšit své možnosti a šance vstupu do terciárního vzdělávání. Programy, které jsou kvalifikované na další úrovni, tedy na úrovni čtvrté mohou být označovány různými způsoby, například Primární odborné vzdělání. V mezinárodní srovnatelnosti je zažitý termín postsekundární non terciární vzdělávání, který používá označení čtvrté úrovně.⁹⁴

Volný překlad autorky: Čtvrtá úroveň se nepovažuje za úplné terciární vzdělávání v pravém slova smyslu. Jsou to typické programy, které jsou odborné a terminální, které nás připravují na trh

⁹²UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 43-47 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁹³Tamtéž

⁹⁴Tamtéž

práce. Mohou to být programy zaměřené na přezkoumání obsahu programu třetí úrovně. Tím se myslí například to, že dovede připravit studenty na přijímací zkoušky terciárního vzdělávání.⁹⁵

Tyto programy slouží k rozšíření znalostí, nikoliv však k prohloubení znalostí, dovedností a kompetencí účastníků, kteří absolvovali třetí úroveň. Programy často nejsou pokročilejší než programy předchozí, ale jejich obsah je mnohem více specializovaný nebo podrobný.⁹⁶

Volný překlad autorky: Pro definici post-sekundárního non-terciárního vzdělávání jsou potřebná tato kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Orientace
- b) Složitost obsahu vyšší než úroveň ISCED 3 a nižší než úroveň terciárního vzdělávání
- c) Vstupní požadavky⁹⁷

8.5.1. Terciární vzdělávání

Volný překlad autorky: Vzdělávání terciárního typu vychází ze středního vzdělávání, které nám poskytuje vzdělávací aktivity ve specializovaných oblastech. Zaměřuje se tedy na vysokou úroveň složitosti a specializace, pro kterou je typická. Toto vzdělávání zahrnuje to, co je běžně chápáno jako akademické vzdělání, ale také je jeho součástí vyšší odborné nebo odborné vzdělávání. Úrovně pět, šest, sedm a osm, které jsou označeny jako krátkodobé terciární vzdělávací stupně, ale i bakalářské či ekvivalentní úroveň magisterského nebo doktorského stupně. Obsah programů, které jsou součástí terciární úrovně je složitější a viditelně pokročilejší, než je tomu v případech nižší úrovně.⁹⁸

Volný překlad autorky: Obecně lze říci, že programy na úrovni páté až sedmé vyžadují ukončení programů na úrovni třetí, které poskytují přímý přístup k prvnímu terciární vzdělávání. Tento přístup však může být povolen i ze čtvrté úrovně. Kromě těchto požadavků na kvalifikaci

⁹⁵UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 43-47 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

⁹⁶Tamtéž

⁹⁷Tamtéž

⁹⁸Tamtéž

může vstup do vzdělávacích programů záviset na volbě předmětů nebo známkách, kterých student dosáhne při studiu třetí úrovně.⁹⁹

Volný překlad autorky: Dále může být také nezbytné uspět v přijímacích zkouškách, tato podmínka je vyžadována ve většině případů. V terciárním vzdělávání je rekvalifikační program klasifikován na stejné úrovni, jako je úroveň získané kvalifikace po jeho úspěšném ukončení. Na rozdíl od úrovně nulté až třetí se koncepce programu překračujících úrovní nevztahuje na terciární úroveň. Mezi klasifikacemi, které jsou poskytovány v terciárním stupni vzdělávání, existuje jasná hierarchie.¹⁰⁰

Volný překlad autorky: Na rozdíl od předchozích úrovní však mohou národní programy na úrovni páté až sedmé existovat souběžně a nikoli jen jako jedna klasifikační soustava, jejíž podmínkou k postoupení na další úroveň je ukončení úrovně předchozí. Pokud to vyžaduje praxe, může dokončení třetí nebo čtvrté úrovně poskytnout přístup k řadě prvních programů a terciárního vzdělávání na úrovni páté až sedmé, v souvislosti na dovednosti v konkrétním vzdělávacím systému a předmětech, které tento systém vyžaduje. Mohou být konkrétně specifikovány požadavky, které jsou nutné na vstup do další úrovně.¹⁰¹

Spadají sem tyto programy:

- a) krátkodobé programy terciárního vzdělávání na úrovni ISCED 5 (nejméně dva roky studia)
- b) bakalářské nebo rovnocenné programy prvního stupně na úrovni ISCED 6 (tři až čtyři roky studia)
- c) bakalářské nebo rovnocenné dlouhé programy prvního stupně na úrovni ISCED 6 (více než čtyři roky studia)
- d) magisterské nebo rovnocenné dlouhé programy prvního stupně na úrovni ISCED 7 (nejméně pět let studia)¹⁰²

⁹⁹UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 43-47 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹⁰⁰Tamtéž

¹⁰¹Tamtéž

¹⁰²Tamtéž

Volný překlad autorky: Na terciární úrovni nejsou přechody mezi jednotlivými stupni nikdy jasně rozlišovány, a je tedy možné kombinovat programy a převody kreditů, které studenti dostanou za absolvování předchozích úrovní z jednoho programu do druhého. V některých případech mohou být kredity získané v již dříve ukončených programech započteny do ukončení programů na vyšší úrovni. Jako příklad můžeme uvést získání kreditů na úrovni páté, které mohou navýšit počet kreditů, a tím snížit trvání studia tohoto programu a způsobit tím dřívejší vstup do úrovní šesté.¹⁰³

¹⁰³UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 43-47 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

8.6. Úroveň isced 5 krátký cyklus terciárního vzdělávání

Volný překlad autorky: Pátá úroveň, nebo jinak řečeno krátkodobé terciární vzdělávání, je navržena tak, aby studentům poskytla odborné znalosti, dovedností a kompetence přesně tak, jako tomu je u předchozích úrovní. Pátá úroveň je úroveň, která je založena převážně na praktických zkušenostech a zaměřuje se tak na další etapy života jako je zaměstnání a uplatnění na trhu práce. Programy mohou také poskytnout cestu k dalšímu terciárním vzdělávání. Akademické programy této úrovně jsou pod úrovní bakalářského programu nebo jeho ekvivalentem. Aby mohl student pokračovat v tomto programu, musí mít úspěšně dokončenou minimálně třetí úroveň. Programy na páté úrovni mají solidnější obsah než programy na úrovni třetí a čtvrté a vyznačují se především tím, že jsou kratší a obvykle méně teoretické, než na úrovni šesté.¹⁰⁴

Volný překlad autorky: Protože jsou tyto programy obvykle určeny k přípravě na zaměstnání, mohou poskytnout možnost převodu na programy šesté a sedmé úrovně. Po ukončení těchto programů na páté úrovni mohou jednotlivci v některých vzdělávacích systémech pokračovat ve vzdělání na úrovni šesté, což je bakalářská úroveň nebo na úrovni sedmé, což je úroveň magisterského studia. Programy páté úrovně bývají označovány jako vyšší technické vzdělání nebo pokročilé vyšší odborné vzdělání. Pro srovnatelnost na mezinárodní úrovni se užívá termín „Krátký cyklus terciárního vzdělávání.“¹⁰⁵

Volný překlad autorky: Je třeba zdůraznit, že pátá úroveň má minimální délku studia dvou let, ale není vždy kratší než tři roky. V některých vzdělávacích systémech s modulárními programy jsou kvalifikace udělovány prostřednictvím akumulace kreditů, a to z toho důvodu, aby bylo možné srovnat množství času a intenzity programu, poněvadž úroveň zaznamenává nejnižší úroveň terciárního vzdělání, jeho obsah je značně složitější než je tomu u sekundárního vzdělávání, ale je lehčí, než je šestá a sedmá úroveň.¹⁰⁶

Volný překlad autorky: Přechodový bod z nonterciárních a terciárních vzdělávacích institucí identifikuje hranice mezi vyšším sekundárním vzděláváním, postsekundárním

¹⁰⁴UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 48-50 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹⁰⁵Tamtéž

¹⁰⁶Tamtéž

nonterciárním vzděláváním a samotným terciárním vzděláváním. Programy na páté úrovni jsou také často poskytovány různými vzdělávacími institucemi, na rozdíl od vyšších programů.¹⁰⁷

Volný překlad autorky: Pro definici krátkodobého terciárního vzdělávání jsou relevantní následující kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Obsah programů krátkodobého terciárního vzdělávání
- b) Vstupní požadavky
- c) Minimální trvání úrovně

Vedlejší kritéria:

- a) Bod institucionálního přechodu
- b) Typické trvání úrovně¹⁰⁸

¹⁰⁷UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 48-50 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹⁰⁸Tamtéž

8.7. Úroveň isced 6 bakalářská nebo ekvivalentní úroveň

Volný překlad autorky: Šestá úroveň je úrovní bakalářského studia. Má za úkol poskytovat účastníkům střední akademické nebo konkrétní odborné znalosti, dovednosti a kompetence, které vedou k získání prvního stupně nebo rovnocenné kvalifikace na akademické úrovni. Programy se vyznačují tím, že jsou povětšinou značně teoretické, ale mohou obsahovat i praktické komponenty a jsou informovány o nejmodernějších a nejaktuálnějších výzkumech nebo odborné praxi. Tradičně jsou nabízeny univerzitami nebo rovnocennými terciárními vzdělávacími institucemi, které mají zákonnou licenci.¹⁰⁹

Volný překlad autorky: Instrukce a odborný přednes výukové látky nejčastěji probíhá formou přednášek ze strany zaměstnanců univerzit, u kterých se obvykle požaduje, aby dosáhli minimálně úrovně sedmé nebo osmé, a získali tak zkušenosti jako vedoucí odborníci v oblasti práce a předmětu, na který mají odbornou kvalifikaci. Šestá úroveň však nemusí nutně zahrnovat dokončení výzkumného projektu nebo bakalářské práce, ale pokud tomu tak je, je tato práce obvykle méně pokročilá, méně nezávislá nebo tyto práce mohou být prováděny s vyšším obsahem poradenství než ty, které jsou na úrovni sedmé a osmé. Aby student mohl studovat tuto úroveň, je podmínkou, aby měl dokončenou třetí nebo čtvrtou úroveň. Zadání programu může záviset na volbě předmětu, kterému se chce věnovat nebo na stupních dosažených úrovní. Kromě toho, je-li to vyžadováno, musí případný student úspěšně složit přijímací zkoušky. V některých oborech je potřeba složit i talentové zkoušky. Studium na šesté úrovni je také někdy možné po dokončení úrovně páté. Po absolvování šesté úrovně mohou jednotlivci pokračovat ve svém vzdělávání na úrovni sedmé, takže na magisterském studiu. Šestá úroveň obvykle nemá přímý přístup k programům na úrovni osmé.¹¹⁰

Volný překlad autorky: Programy, které jsou na šesté úrovni, většinou označujeme jako bakalářský program, či první univerzitní cyklus. Je důležité zmínit, že případné ekvivalentní programy by měly být zahrnuty do šesté úrovně pouze tehdy, pokud splňují kritéria, která jsou

¹⁰⁹UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 51-54 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹¹⁰Tamtéž

nezbytná pro získání bakalářského akademického titulu. V případě mezinárodního srovnání používáme termín „bakalářská nebo ekvivalentní úroveň“.¹¹¹

Volný překlad autorky: Délka studia je většinou tři nebo čtyři roky na terciárním stupni vzdělávání. Absolvování tohoto programu vede k získání bakalářského titulu a jeho nucené kvalifikace v terciárním vzdělávání. Často jsou v tomto programu zahrnuty praktické i teoretické součásti nebo pracovní zkušenosti, které absolvent bude potřebovat na trhu práce. Programy, jež trvají čtyři roky a ne tři, jsou zahrnuty i na této úrovni, pokud jsou rovnocenné s bakalářským programem z hlediska složitosti. Ty programy, jež vedou k druhému nebo dalšímu stupni, mohou být zahrnuty i v šesté úrovni, ale jsou tam navíc a svou složitostí musí být srovnatelné s vyšší úrovní. Bakalářské programy však mohou být i toho typu, že jejich studium trvá pouze jeden nebo dva roky studia, jsou to programy, které se profesně orientují na specializaci, kterou si student potřebuje doplnit ke svému nynějšímu vzdělání, ale nezahrnuje tedy složitější obsah. Šestá úroveň ne vždy nutně vyžaduje přípravu vědecké nebo disertační práce. Tento fakt závisí na druhu programu, který je studován.¹¹²

Volný překlad autorky: Případné požadavky pro kvalifikaci na úrovni osmé u některých pedagogických pracovníků mohou být vhodným kritériem pro vzdělávací programy na této úrovni ve vzdělávacích systémech, kde se takový požadavek vyskytuje. Toto kritérium slouží k odlišení programů na úrovni páté a šesté.¹¹³ Pro definici bakalářské nebo ekvivalentní úrovně jsou relevantní následující kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Teoreticky nebo profesionálně založený obsah
- b) Vstupní požadavky
- c) Minimální kumulativní doba trvání programu (první stupeň)
- d) Postavení v národním stupni a kvalifikační struktuře

¹¹¹UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 51-54 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹¹²Tamtéž

¹¹³Tamtéž

Vedlejší kritéria:

- a) Kvalifikace zaměstnanců
- b) Žádný přímý přístup k programům úrovně ISCED 8¹¹⁴

¹¹⁴UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 51-54 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

8.8. Úroveň isced 7 magisterská nebo rovnocenná úroveň

Volný překlad autorky: Magisterské programy na sedmé úrovni mají za úkol poskytnout účastníkům pokročilé akademické nebo odborné znalosti, dovednosti a kompetence, jež posléze vedou k získání druhého stupně akademického vzdělání. Programy na této úrovni mají značný výzkumný prvek, ale i přesto nevedou k dosažení doktorské úrovně. Tyto programy jsou obvykle teoreticky založeny, ale obsahují také praktické komponenty a jsou obohaceny nejmodernějším výzkumem a nejnovější odbornou praxí. Tradičně je nabízejí univerzity a další vysokoškolské vzdělávací instituce stejně tak, jako tomu je u úrovně šesté. Studijní informace na této úrovni student získává stejně jako u bakalářských programů, většinou tedy formou přednášek, které přednáší profesori a zaměstnanci univerzity a ti obvykle mají dokončenou minimálně sedmou úroveň. Magisterské programy mohou zahrnovat dokončení výzkumného projektu a ve většině případů odevzdání a sepsání diplomové práce, která je pokročilejší než bakalářská práce, ale naopak méně pokročilá, než je tomu u práce disertační, která se odevzdává při doktorském studiu. Studovat program této úrovně má student možnost pod podmínkou, že dokončí šestou nebo sedmou úroveň. Stejně jako u předchozího bakalářského programu, i magisterský závisí na volbě předmětů, na který se chce student specializovat. Jednou z podmínek je, že je nutné úspěšně složit přijímací zkoušky, které vyhláší studentem zvolená univerzita.¹¹⁵

Volný překlad autorky: Sedmá úroveň je podstatně složitější, má složitější obsah, než je tomu na úrovni šesté a má vysokou oborovou specializaci. Po úspěšném dokončení tohoto programu mohou jednotlivci pokračovat ve vzdělání na úrovni osmé, tedy jinak řečeno na doktorském studiu, i když je pravda, že ne všechny magisterské programy umožňují přímý vstup na osmou úroveň.¹¹⁶

Volný překlad autorky: Programy na sedmé úrovni jsou označovány jako programy magisterské. Je důležité poznamenat, že programy s podobným názvem by měly být zahrnuty do úrovně sedmé pouze tehdy, pokud splňují specifická zákonná kritéria, stejně, jako tomu bylo

¹¹⁵UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 55-58 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹¹⁶Tamtéž

u předchozích úrovní. Pro účely mezinárodní srovnatelnosti se používá termín „magisterská nebo rovnocenná úroveň“.¹¹⁷

Volný překlad autorky: Sedmá úroveň obvykle připravuje na druhý nebo vyšší stupeň akademického vzdělání, a to konkrétně v návaznosti na šestý a sedmý program. Rovnocenné klasifikace, například klasifikace postgraduální, jsou rovněž klasifikovány na úrovni sedmé. Magisterské programy obvykle trvají ne méně než pět let, a jsou považovány za dlouhodobě první stupeň akademické kvalifikace. Náročnosti studia samozřejmě plně odpovídá i obsah studovaného programu a lze konstatovat, že magisterské programy tak zahrnují přípravu na věcné práce nebo případné disertační práce. Vysoce specializované odborné studium v podobném nebo vyšším kumulativním trvání v terciárním vzdělávání, jako je například lékařství, zubní lékařství, inženýrství, právo a právní věda, či věda veterinární jsou programy, které pokrývají ve své šíři i hloubce vědomostí ekvivalentní množství obsahu učiva a obvykle vyžadují odevzdání diplomové nebo disertační práce. Další studijní programy na této úrovni obvykle trvají jeden až čtyři roky studia na plný úvazek. V případě vzdělávacích systémů, v nichž jsou tituly udělovány na základě získání kreditů, je pohlcen větší časový ekvivalent. Aktivní doba tohoto studia tedy zpravidla trvá pět až osm let, v některých případech dokonce déle.¹¹⁸ Pro definici magisterské nebo úrovně jsou relevantní následující kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Teoreticky nebo profesionálně založený obsah
- b) Postavení v národním stupni a kvalifikační struktuře
- c) Vstupní požadavky

Vedlejší kritéria:

- a) Minimální kumulativní trvání programu dlouhého prvního stupně
- b) Přímý přístup k programům úrovně ISCED 8¹¹⁹

¹¹⁷UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 55-58 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹¹⁸Tamtéž

¹¹⁹Tamtéž

8.9. Úroveň isced 8 doktorská nebo ekvivalentní úroveň

Volný překlad autorky: Osmá úroveň je poslední úrovní z celé stupnice mezinárodní klasifikace. Jedná se o úroveň doktorského studia, která by měla vést studenty k pokročilé kvalifikaci v oblasti výzkumu. Programy jsou věnovány pokročilému studiu a původnímu výzkumu a jsou nabízeny pouze institucemi terciárního vzdělávání, které jsou orientovány na výzkum, tedy univerzitami. Doktorské programy existují jak na akademické úrovni, tak na úrovni odborné. Tato úroveň se obvykle dokončuje podáním a obhajobou disertační práce na určité vědecké téma, diplomové práce nebo jiné rovnocenné písemné práce vysoké publikační kvality, která svým výzkumem přispívá k poznání v daném oboru.¹²⁰

Volný překlad autorky: Z toho důvodu jsou programy doktorského studia založeny hlavně na výzkumu a nikoliv pouze na studiu jako takovém. V některých specifických vzdělávacích programech mají velmi omezenou práci ve studiu, nebo často neobsahuje vůbec nic, a jednotlivci se zabývají pouze výzkumem, na kterém většinou pracují samostatně nebo v malých skupinkách pod odborným dohledem. Může se stát, že doktorský výzkum provádí i jednotlivci, kteří jsou na univerzitě zaměstnáni jako mládí výzkumní pracovníci nebo asistenti, kromě faktu, že jsou na fakultě zapsáni pod statutem "doktorand". Aby zájemce mohl studovat doktorský program nebo být na tzv. juniorské výzkumné pozici, obvyklým požadavkem je úspěšné dokončení programů úrovně sedmé. Kvalifikace, které doktorand dosáhne osmou úrovní, umožňuje přístup k profesím s velmi vysokými požadavky na akademické úrovni, ve vládním a v průmyslovém sektoru, ale také na pozicích výzkumu ve výuce ve vzdělávacích institucích, které nabízejí vzdělání na úrovni šesté, sedmé a osmé.¹²¹

Volný překlad autorky: Programy, které jsou kvalifikovány na osmé úrovni, mohou být označovány tituly jako například PhD, DPhil, D.Lit, D.Sc, LL.D¹²²

Volný překlad autorky: Úspěšné dokončení tohoto programu vyžaduje, jak už bylo dříve zmíněno, sepsání disertační práce, která by měla mít vysokou publikační kvalitu, a je výsledkem

¹²⁰UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 59-61 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹²¹Tamtéž

¹²²Tamtéž

původního výzkumu, který představuje významný příspěvek k poznání v daném oboru. Doktorské studium vyžaduje minimálně tři roky studia na plný úvazek, přičemž celková kumulativní doba trvání studia je nejméně sedm let na terciární úrovni studia. Dosažení kvalifikace na úrovni osmé je podmínkou pro vstup do fakultních míst ve vzdělávacích institucích, stejně jako výzkumné pozice ve vládních a průmyslových podnicích.¹²³

Volný překlad autorky: Pro definici doktorské úrovně jsou relevantní následující kritéria:

Hlavní kritéria:

- a) Požadavky na písemnou práci
- b) Vstupní požadavky
- c) Minimální trvání úrovně

Vedlejší kritéria:

- a) Doktorský titul požadovaný pro konkrétní povolání¹²⁴

¹²³UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 59-61 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

¹²⁴Tamtéž

9. SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE FINSKU

Volný překlad autorkou diplomové práce: Orgánem, který schvaluje zákony o vzdělávání a zároveň rozhoduje o obecných zásadách vzdělávací politiky ve Finsku je parlament. Vláda a Ministerstvo školství implementuje principy na úrovni vládního dokumentu. Ministerstvo dále odpovídá za správu vzdělávání, výzkumu, kultury, mládeže a sportu. Univerzity jsou vedeny jako nezávislé korporace nebo soukromoprávní nadace. Tento status je univerzitám přidělen podle zákona o vysokých školách, který byl schválen parlamentem v roce 2009. Ministerstvo školství také dohlíží na poskytování veřejného vzdělávání a s tím spojené odborné přípravy, a to od primárního až po vysokoškolské vzdělávání a vzdělávání dospělých. Ve věcech předškolního vzdělávání, všeobecných a vyšších sekundární škol, odborných institucí a vzdělávání dospělých ministerstvu aktivně pomáhá odborná agentura tzv. Finská národní rada pro vzdělávání. Aktivním rozvojovým dokumentem této rady je Rozvojový plán pro vzdělávání a výzkum, který vláda schvaluje každé čtyři roky. Specifickým odvětvím ve finském školství je školství pro studenty se speciálními potřebami tzn. speciální vzdělávání.¹²⁵

Finské vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je dosti odlišné od praxe u nás, v České republice. Finsko je zemí, kde je inkluzivní vzdělávání bez nejmenších pochyb rozvinuto nejvíce a finští žáci zaujímají přední místa v žebříčcích mezinárodních srovnávacích testů. Studie ukazují, že inkluzivní vzdělávání rozhodně nesnižuje úroveň vzdělání žáků, je ale rozhodně třeba změnit tradiční a zažitě formy výuky pro potřeby funkčnosti inkluzivního vzdělávání v praxi. Základním právním předpisem, jež upravuje vzdělávání žáku se speciálními vzdělávacími potřebami, je ve Finsku Zákon o základním vzdělávání.¹²⁶

Systém inkluzivního vzdělávání ve Finsku je postaven na několika opatřeních. Jde například o možnost přidělovat různé časové dotace různým předmětům, aby se žáci vyhnuli

¹²⁵European agency for special needs and inclusive education: Finland: Country information for Finland - Legislation and policy [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.

¹²⁶SOCIOFACTOR S.R.O. KOMPATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: <https://www.op-vk.cz/filemanager/files/file.php?file=36005>.

stresovým situacím a měli tak větší šanci uspět nebo zavedení netradičních forem výuky jako je vyučování v malých skupinách, týmové vyučování a přeskupování žáků. Tento systém v sobě nese výhody i nevýhody a možná rizika. Za pozitiva můžeme uvést například efektivnější využití času výuky a zvyšování spolupráce mezi žáky i pedagogy. Inovace však s sebou nese i rizika, především v podobě lidského faktoru, ne každý pedagog je totiž schopen správně reagovat na potřeby jednotlivých žáků. Inkluzivní vzdělávání vyžaduje také efektivnější týmovou spolupráci pedagogů při plánování výuky, rostou tedy nároky na čas i finance.¹²⁷

V rámci finského speciálního vzdělávání je rozlišeno několik úrovní podpory, kterou stát poskytuje žákům s handicapem. Na první úrovni jde o podporu obecnou, která je přirozenou součástí každodenní výuky, a na kterou mají nárok všichni žáci bez rozdílu. Na vyšší úrovni je podpora intenzivnější, která je udělována žákům, kteří potřebují pravidelnou podporu nebo několik forem podpory současně. Posledním typem je zvláštní podpora, která je určena pro žáky, kteří mají zdravotní postižení, nemoc, opožděný vývoj nebo jiný důvod, kvůli kterému nemohou sami dosáhnout dané úrovně vzdělání a potřebují ke studiu pedagogickou podporu.¹²⁸

Vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami je možné jak v běžných třídách, tak ve speciálních třídách v rámci běžných škol, případně ve školách speciálních. Ve Finsku je ve větší míře výuka realizována v běžné třídě spolu s žáky bez speciálních potřeb, což velmi prospívá inkluzi společnosti ve vztahu k handicapovaným.¹²⁹

Reformy školní správy v 90. letech s decentralizací rozhodování na obce rapidně snížilo počet speciálních škol pro handicapované žáky, místo nich byly v běžných školách založeny speciální třídy. Stát udržuje sedm speciálních škol. Tyto školy poskytují komplexní školní vzdělání. Jsou zejména určeny pro studenty se sluchovým a zrakovým postižením nebo s tělesným či jiným postižením.¹³⁰

¹²⁷SOCIOFACTOR S.R.O. *KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10].

¹²⁸Tamtéž

¹²⁹Tamtéž

¹³⁰*European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

9.2. Historický přehled vývoje speciálního vzdělávání ve Finsku

Rozvoj speciálního vzdělávání ve finských základních školách v rámci systému paralelních škol před zavedením jednotného školského systému lze rozdělit do čtyř základních období.

9.2.1. První období

Volný překlad autorky diplomové práce: Toto období začíná v roce 1840 až do doby, kdy v roce 1921 vstoupil v platnost nový zákon o povinném vzdělávání. Když bylo stanoveno, že lidové vzdělávání spadá pod správu místních orgánů, a když se pak v roce 1866 stalo vzdělávání povinností, mnoho dětí se zdravotním postižením bylo během těchto reforem vyloučeno ze školy. Vzdělávání handicapovaných dětí tak bylo realizováno formou filantropických aktivit jednotlivců a charitativních organizací. Speciální vzdělávání se zpočátku soustředilo na přípravu výuky pro žáky pouze se smyslovým postižením. První školy pro žáky se sluchovým postižením, zrakovým postižením a motorickým postižením byly zřízeny až ve čtyřicátých, šedesátých a devadesátých letech devatenáctého století.¹³¹

9.2.2. Druhé období

Volný překlad autorkou diplomové práce: Druhé období rozvoje speciálního vzdělávání ve Finsku datujeme od roku 1921 až do konce druhé světové války. Zákon o povinné školní docházce stanovil, že děti s finským občanstvím jsou povinné docházet do školy, s výjimkou dětí s mentálním postižením, které byly osvobozeny od povinného vzdělávání.¹³²

9.2.3. Třetí období

¹³¹European agency for special needs and inclusive education: *Finland: Historical overview* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.

¹³²Tamtéž

Volný překlad autorkou diplomové práce: Třetí období začíná na konci druhé světové války a pokračuje až do období sjednocení komplexního základního vzdělávání v roce 1972. Poválečné období znamenalo rozvoj péče o osoby se zdravotním postižením. Rozvoj péče byl charakteristický tím, že vedle lékařské péče a rehabilitace se dále rozvíjela oblast tzv. odborné rehabilitace. Úplně nové formy vzdělávání se objevily společně s upravenými pokyny.¹³³

Lékařský přístup a péče však značně převážil v poskytování vzdělávání dětem se zvláštními potřebami. Odchylna byla viditelná především z pohledu fyzického a funkčního postižení. Žáci s handicapem byli považováni za odlišné od ostatních, a tak jejich vzdělávání nemohlo být propojeno s hlavním vzděláváním. Nemluvě o tom, že potřeby byly tak rozmanité, že uspokojování potřeb bylo velice složité.¹³⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Počátkem sedmdesátých let se výrazně zvýšila integrace žáků, kteří potřebují určitou podporou. Obecně lze říci, že cílem je, aby tyto lidé byli nejvíce zařazení do normálního života. Cílem byla sociální integrace, takže příležitost pro žáky se speciálními potřebami sdílet a pravidelně se podílet na výuce ve škole, kterou by navštěvovali, kdyby neměli zdravotní omezení. Integrace byla plně podporována v sedmdesátých letech. Již zmiňovaný nový zákon o všeobecných školách, který byl schválen v roce 1983 byl důležitou legislativní normou, která to umožnila. Podle tohoto zákona nemohly být děti osvobozeny od ukončení povinného vzdělávání, jako tomu bylo dříve. Dalším důležitým podpůrným faktorem byl nový vzdělávací program pro základní školy, který byl vydán v roce 1908.¹³⁵

9.2.4. Čtvrté období

Volný překlad autorkou diplomové práce: Čtvrté a závěrečné období začalo v devadesátých letech dvacátého století. V roce 1995 proběhlo národní hodnocení speciálního vzdělávání ve Finsku. Závěry z tohoto hodnocení vytváří základ pro národní rozvojová opatření zaváděná v

¹³³European agency for special needs and inclusive education: Finland: Historical overview [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.

¹³⁴Tamtéž

¹³⁵Tamtéž

následujících letech do praxe. Cílem byla reforma provozní kultury a regionální a komunitní integrace služeb.¹³⁶

Volný překlad autorkou diplomové práce: Komplexní reforma legislativy proběhla 1998 a nový stávající zákon o základním vzdělávání má za cíl zajistit rovnost a s tím spojené rovnocenné vzdělávací služby pro všechny, kteří jsou školou povinni. Především legislativa byla nahrazena stručnými právními předpisy, které jsou založeny na cílech a obsahu a na právech a povinnostech studentů. V roce 2006 ministerstvo školství jmenovalo tzv. řídicí skupinu, která připravila návrh dlouhodobé strategie pro rozvoj vzdělávání žáků se specifickými potřebami pro předškolní základní vzdělávání. Tato skupina navrhla změnu stávající praxe a zaměřila se tak na podporu prevence. Intenzivnější podpora byla přijata jako primární forma podpory. Poslední změny školského zákona vstoupily v platnost v lednu 2011, ale některá ustanovení, jako například ustanovení a ochrana žáků a ochrana údajů, se uplatnila už v roce 2010. Finská národní rada revidovala Národní učební plán pro předškolní a základní vzdělávání a tato verze vstoupila v platnost již v lednu 2011. Cílem je posílit právo žáka na včasnou preventivní podporu v oblasti učení a růstu, v případě potřeby zvláštní podporou. Žák má právo obdržet pokyny v souladu s učebními osnovami, dostatečnou podporu při učení a při školní docházce. Každý školní den má také žák právo na podporu poradenství.¹³⁷

9.3. Financování inkluzního základního vzdělávání

Volný překlad autorkou diplomové práce: Místní orgány nebo konsorcia obcí udržují většinu institucí, jež poskytují základní a vyšší sekundární vzdělávání. Soukromé instituce jsou pod veřejným dohledem, takže se řídí národními učebními osnovami a kvalifikačními pokyny, které potvrzuje Národní rada pro vzdělávání. Rovněž dostávají stejnou míru veřejného financování jako

¹³⁶European agency for special needs and inclusive education: Finland: Historical overview [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.

¹³⁷Tamtéž

školy financované z veřejných zdrojů za účelem udržení principu rovnosti ve vzdělávání ve finské společnosti. Síť komplexních škol pokrývá celou zemi.¹³⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Většina studentů navštěvuje středně velké školy, jež skýtají 300 - 499 studentů. Nejmenší školy mají okolo 10 studentů a největší mají více jak 900 studentů. Místní orgány mají zákonnou povinnost poskytovat vzdělávání pro děti ve věku povinné školní docházky žijící ve svých oblastech. Jazyk výuky je většinou finský nebo švédský nebo znaková řeč. Švédsky mluvící studenti představují méně než 6% všech studentů. Podle posledních údajů existuje přibližně 15 000 dětí školního věku z prostředí přistěhovalců, jejichž začlenění je podporováno mnoha způsoby. Odpovědnost za financování vzdělávání je rozdělena mezi státní a místní orgány.¹³⁹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Místní pověřené úřady hradí přibližně 58% nákladů na základní vzdělávání, všeobecné vyšší sekundární vzdělávání a také odborné vzdělávání. Kromě poskytnutí asi 42% zákonného financování, které přerozdělí vláda, uděluje i tzv. „diskreční dotace“ na vzdělávání a jeho rozvoj v oblasti základního a všeobecného středoškolského vzdělávání. Učitelé a ředitelé jsou zaměstnanci obce a jejich platy jsou založeny na kolektivní mzdové dohodě mezi Sdružením učitelů a zástupci místních zaměstnavatelů.¹⁴⁰

Volný překlad autorkou diplomové práce: Od roku 2010 byla kvalita základního vzdělávání rozšířena pomocí vládních dotací. Navýšení financování bylo použito například ke snížení velikosti učebních skupin, což zároveň doprovázelo ruku v ruce i vznik projektu s názvem „Studená škola“. Jeho cílem je rapidně snížit výskyt šikany ve školách, což se podařilo téměř o polovinu.¹⁴¹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Tento projekt je zaměřen na zvýšení bezpečnosti ve škole, zvýšil také spokojenost a motivaci dětí a v neposlední řadě snížil depresi a úzkost. Ministerstvo školství a kultury také poskytlo zvláštní vládní dotace na podporu poskytovatelů vzdělávání při přijímání základních kritérií kvality vzdělávání. Bylo zahájeno mnoho programů, které mají zajistit dostupnost kvalifikovaných a dobře informovaných pedagogických pracovníků.

¹³⁸European agency for special needs and inclusive education: Finland:Financing of inclusive education systems [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z:<https://www.european-agency.org/country-information/finland/financing-of-inclusive-education-systems>

¹³⁹Tamtéž

¹⁴⁰Tamtéž

¹⁴¹Tamtéž

Cílem je zvýšit účast v školení o rozvoji zaměstnanců, zvýšit jeho dopad a zlepšit spokojenost s prací.¹⁴²

Volný překlad autorkou diplomové práce: Každý žák má ze zákona právo obdržet své vzdělávací, tlumočnické a asistenční služby, výuku a služby pro žáky a to včetně služeb školního lékaře a psychologa, zubního lékaře, terapeutů a sociální a zdravotní péče a jakýchkoli zvláštních pomůcek potřebných pro účast na vzdělávání z poplatků. Všem žákům jsou také zdarma k dispozici učebnice, další učební materiály, nářadí, pracovní materiály, školní doprava, denní školní stravování, ubytování a plná penze a léčba zranění utrpěných při nehodách ve škole nebo při cestě do školy. Každý žák ve Finsku má své místo ve škole. Jejich rodiče si však mohou vybrat jinou školu za předpokladu, že v této škole existuje prostor, který plně zajistí, aby se necítili omezení vlivem svého handicapu a speciálních vzdělávacích potřeb.¹⁴³

Volný překlad autorkou diplomové práce: Všichni studenti odborného vzdělávání a přípravy mají nárok na bezplatnou výuku a bezplatnou denní stravu každý školní den. Studenti se zdravotním postižením mají nárok na asistenční služby, další služby pro studenty, také další speciální pomůcky potřebné ke studiu. Některé služby nabízejí vzdělávací instituce, zatímco jiné jsou organizovány jako služby poskytované studentskou obcí v souladu se Zákonem o službách a pomoci pro zdravotně postižené. Zákon o vyšších a středních školách stanoví, že žáci se zdravotním postižením a ti, kteří potřebují zvláštní podporu z jiného důvodu, mají nárok na asistenční služby, další služby v oblasti výuky a vzdělávání žáků a zvláštní pomůcky, jak to vyžaduje jejich studium.¹⁴⁴

9.4. Zvláštní podpora na základních školách ve Finsku

Volný překlad autorkou diplomové práce: Státní speciální školy jsou národní rozvojová a servisní střediska, která jsou zřizována proto, aby poskytovaly odborné služby pro obecní a jiné školy, dočasné vzdělávání a rehabilitaci žáků, kteří jsou v povinném školním věku,

¹⁴²European agency for special needs and inclusive education: Finland:Financing of inclusive education systems [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/financing-of-inclusive-education-systems>

¹⁴³Tamtéž

¹⁴⁴Tamtéž

studují na jiných školách za účelem podpory a rozvoje vzdělávání a studia a ty jedince, kteří ukončili komplexní školu.¹⁴⁵ Úkoly státních speciálních škol jsou:

1. Rozvíjet základní vzdělávání a související rehabilitace, učební plány, metody výuky a rehabilitace, učební pomůcky a učební materiály,
2. poskytovat poradenské a informační služby pro studenty na jiných školách, jejich rodiče nebo opatrovníky, učitele a další zaměstnance,
3. řídit přípravu vzdělávacích a rehabilitačních plánů,
4. podporovat přechod studujících do dalšího studia, pracovního života a společnosti.¹⁴⁶

Volný překlad autorkou diplomové práce: Je úkolem a povinností obce a jednotlivých škol zahrnout žáky se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího systému. První alternativou pro poskytování podpory speciálních potřeb je začlenění těchto žáků do běžných tříd, a v případě potřeby a nutnosti také poskytnutí speciálních vzdělávacích potřeb v malých výukových skupinách pro větší intimitu a navození klidnějšího prostředí pro žáka. Teprve tehdy, kdy není možné splnit ani jednu z těchto podmínek, je zvažována druhá alternativa, kterou je poskytování speciálních vzdělávacích potřeb ve speciální skupině, třídě nebo škole.¹⁴⁷

Volný překlad autorkou diplomové práce: Začlenění do Finska se vyvíjelo takto:

- Samostatné učební osnovy speciálního vzdělávání byly zrušeny a všichni studenti používají stejné učební plány, které jsou individualizovány individuálními vzdělávacími plány. V učebních osnovách se používá pojem "potřeba zvláštní podpory", pokud jde o zvláštní vzdělání.
- V osnovách jsou zahrnuty služby sociálního vzdělávání žáků a obce a školy jsou povinny zahrnout do učebních osnov služby, které nabízejí.
- Rozvoj začlenění a tvorby modelů týkajících se plánování na úrovni obce, školy a studenta, organizace a realizace inkluzivního vzdělávání se speciálními potřebami ve spolupráci s různými zájmovými skupinami.

¹⁴⁵European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

¹⁴⁶Tamtéž

¹⁴⁷Tamtéž

- Statistiky o poskytování, zdrojích a nákladech na speciální vzdělávání budou získány za účelem získání souvislého a objektivního pohledu na stav vzdělávání speciálních potřeb v celostátním měřítku a získání srovnávacích údajů o účincích regionálních a obecních rozdílů.
- Několik projektů rozvíjí virtuální školu podle národní strategie. Účastníci těchto projektů představují soukromý a veřejný sektor, stát, obce, univerzity a výzkumná centra, a to jak v humanitních, tak technických oblastech.
- Existuje několik projektů, které brání vyloučení studentů tím, že rozvíjejí modely produktivního učení a modely pro výuku a podporu žáků s duševními chorobami.¹⁴⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Čtvrté období vzdělávání, které je podrobně popsáno v předchozí kapitole, začalo hodnocením stavu statutu speciálního vzdělávání jako celku v roce 1995. To utvořilo základ pro dva projekty, které se zabývají kvalitativním rozvojem speciálního vzdělávání v letech 1997 až 2001 a od roku 2002 do roku 2004. Národní projekt na období 2002-2004, jehož účelem byl rozvoj kvality speciálního vzdělávání, integroval operační systémy vzdělávání do hlavního a zvláštního vzdělávání a odborné přípravy. Jeho cílem bylo reformovat provozní kultury a společné vedení vzdělávání a výuky, také podpůrné služby jako zdravotnictví a sociální správa, denní péče a služby pro mládež, podporou integrace systémů služeb na regionální a místní úrovni. Činnosti jsou založeny na trvalé a aktivní spolupráci, hodnocení a administrativním řízení se zohledněním role, úkolů a provozních modelů různých odborníků. To také zahrnovalo zajištění toho, aby instrukční a podpůrné služby byly organizovány v souladu s věkovou úrovní, nadáním a schopnostmi žáků, aby se podpořil jejich zdravý růst a rozvoj. Společenské služby studentů měly být organizovány ve spolupráci s orgány odpovědnými za provádění sociálních a zdravotních služeb.¹⁴⁹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Na začátku 21. století probíhala vášnivá diskuse o tom, jak dále zlepšit legislativu, postupy a pedagogiku, aby se lépe starala o učení a rozvoj všech žáků, tedy i těch handicapovaných. V roce 2006 Ministerstvo školství a kultury jmenovalo řídicí skupinu odborníků pro přípravu návrhu dlouhodobé strategie pro rozvoj

¹⁴⁸European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

¹⁴⁹Tamtéž

zvláštních potřeb a inkluzivního vzdělávání. Strategie pro předškolní a základní vzdělávání byla zveřejněna v listopadu 2007. Vláda rozhodla, že tato strategie bude uvedena do praxe na podzim roku 2010. Ministerstvo školství a kultury připravilo změny v legislativě a Národní rada pro vzdělávání připravila změny v Národním základním kurikulu pro předškolní a základní vzdělávání. Řídící skupina rovněž vypracovala definice klíčových konceptů podporující myšlenku strategie.¹⁵⁰

Volný překlad autorkou diplomové práce: Strategie rozvoje zvláštních potřeb a inkluzivního vzdělávání v první řadě zdůrazňuje význam rozsáhlé sítě základního vzdělávání, která podporuje právo každého žáka navštěvovat nejbližší běžnou školu. Nejbližší běžná škola se obvykle odkazuje na školu, kam by pravděpodobně žák chodil do školy. V této škole by měl každý žák dostat dostatečnou a včasnou podporu k dosažení cílů základního vzdělání. Inkluzivní vzdělávání se týká poskytování vzdělání tak, aby bylo zajištěno úspěšné učení a rozvoj všech studentů.¹⁵¹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Začlenění je princip, který vyžaduje rozvíjení systémových i operačních struktur a zároveň vyžaduje rozvoj kultury a pedagogické metodiky, která podpoří úspěšnost všech studentů ve studiu a jejich pozitivní růst a rozvoj. Při zajišťování vzdělání pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami se nejprve bude zkoumat samotná možnost místní školy učít takového žáka. Tento průzkum také zahrnuje hodnocení zdrojů a podpůrných opatření požadovaných školou, za účelem poskytnutí vzdělání, s cílem maximálně podporovat vzdělávání onoho žáka. Pokud z posouzení situace vyplyne, že podpora žáka je obzvláště náročná, do té míry, že není možné poskytovat vzdělání v nejbližší škole, musí být poskytnuto vzdělání tam, kde je to možné ve prospěch žáka.¹⁵²

Volný překlad autorkou diplomové práce: Strategie pro rozvíjení speciálních potřeb a inkluzivní vzdělávání navrhla změnu praxe se zaměřením na podporu a prevenci. Proces této prevence se výrazně zrychlil. Intenzivnější podpora by měla být přijata jako primární forma podpory bezprostředně před rozhodnutím o zvláštní podpoře. To by znamenalo způsob, jak snížit počet žáků, kteří se vzdělávají se speciálními potřebami. Zintenzivněná podpora by byla

¹⁵⁰European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

¹⁵¹Tamtéž

¹⁵²Tamtéž

využita k podpoře učení a růstu a také k předcházení akumulace problémů týkajících se učení, sociální interakce nebo rozvoje. Při rozhodování o speciálních vzdělávacích potřebách by mělo mít silnější postavení. Navíc k lékařským zkušenostem by měla být posílena úloha pedagogické odbornosti a plánování.¹⁵³

Volný překlad autorkou diplomové práce: Strategie zdůrazňuje ústřední úlohu učitelů. Rozvoj inkluzivního vzdělávání vyžaduje velké investice do vzdělávání učitelů. Ve Finsku jsou učitelé považováni za velmi důvěryhodné osoby k tomu, aby vynaložili co nejlepší výsledky jako skuteční odborníci v oblasti pedagogiky, ale i psychologie. Z toho vyplývá, že finským učitelům byla společností svěřena značná pedagogická nezávislost, a že školy mají také podstatnou autonomii při organizaci své práce v rámci národních základních učebních osnov.¹⁵⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Nedávné studie odhalují, že nové požadavky na kompetence, vyplývající ze změn ve společnosti, zdůrazňují schopnost učitelů uspokojovat studenty, jejich rodiče a také kolegy jako spolupracující partnery. Učitelé se ale nemohou sami vypořádat s tlakem způsobeným zvýšením požadavků na jejich úkol a poslání. Dobře fungující multikulturní škola funguje jako komunita a její výsledky závisí na schopnosti zaměřovat se na individuální a speciální dovednosti žáků. V důsledku nárůstu sociálních problémů a počtu studentů, kteří potřebují zvláštní pozornost, učitelé potřebují jak pedagogické, tak společenské znalosti a dovednosti, aby spolu pracovali při řešení problémů ve škole. Od učitelů se očekává, že budou souhlasit s interakcí. "Učitelství" budoucnosti znamená schopnost učit heterogenní skupiny, připravenost aktivně se účastnit diskusí o směru vzdělávání a společnosti a vůli pracovat pro rozvoj. Učitelé potřebují pedagogické i společenské znalosti a dovednosti ke spolupráci při řešení problémů ve škole. Od učitelů se také očekává, že budou otevřeni interakci s jejich prostředím.¹⁵⁵

Volný překlad autorkou diplomové práce: "Učitelství" budoucnosti Finska znamená schopnost učit heterogenní skupiny, připravenost aktivně se účastnit diskusí o směru vzdělávání a společnosti a dále vůli pracovat pro rozvoj vzdělávacího systému. Učitelé

¹⁵³European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

¹⁵⁴Tamtéž

¹⁵⁵Tamtéž

potřebují pedagogické i společenské znalosti a dovednosti ke spolupráci při řešení problémů ve škole. Od učitelů se také očekává, že budou otevřeni interakci s jejich prostředím. "Učitelství" budoucnosti finské společnosti znamená schopnost učit heterogenní skupiny, také připravenost a schopnost se aktivně se účastnit diskusí o směru vzdělávání a společnosti a vůli pracovat pro rozvoji a prosperitu.¹⁵⁶

Volný překlad autorkou diplomové práce: Stejně jako tomu je u předškolním vzdělávání, podpora studia a dobré životní podmínky žáků spadají do tří kategorií v Národním základním vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Jedná se o všeobecnou podporu, intenzivní podporu a zvláštní podporu.¹⁵⁷

Volný překlad autorkou diplomové práce: Každý žák má právo na kvalitní vzdělávání, stejně jako na možnost získat pokyny a podporu pro učení a školní docházku během celého školního roku. Všechny schopnosti a potřeby žáků musí být brány v úvahu při jeho práci ve škole. Péče a dobrá atmosféra ve školním kolektivu výrazně podporují rozvoj žáků a podporují dobré učení.¹⁵⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Každý učitel je zodpovědný za zohlednění výukové skupiny a různých schopností a potřeb každého ze svých žáků při výuce. Spolupráce s rodiči a opatrovníky, dalšími učiteli a zaměstnanci a různými odborníky přispívá k úspěchu. Učitel vede žáky k tomu, aby sami rozpoznali své vlastní možnosti, silné stránky související s učením a výzvy v oblasti vývoje a zlepšování. Zvláštní pozornost musí být zaměřena na schopnost žáků učit se a na jejich příležitosti k převzetí odpovědnosti za vlastní učení, stanovení cílů a plánování, provádění oněch plánů a hodnocení. Sebevědomí žáků, motivace ke studiu a dovednosti učení se upevňují ve všech učebních situacích a předmětech.¹⁵⁹

Výukové práce zahrnují též úkoly, které se týkají poradenství v obecném slova smyslu, ale také poradenství o dobrých životních podmínkách žáků. Jakékoli potřeby podpory, když souvisí s učením a školní docházku, jsou splněny rozlišováním výuky, spoluprací mezi učiteli a flexibilním modifikováním výukových skupin. Úloha těchto uspořádání se projevuje ve výuce tzv. „kombinované třídy“. Školy mohou využívat nápravnou výchovu, stejně jako učební plány,

¹⁵⁶European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

¹⁵⁷Tamtéž

¹⁵⁸Tamtéž

¹⁵⁹Tamtéž

vzdělávání na částečný úvazek a příspěvky asistentů jako prostředek k uspokojení podpůrných potřeb učitelských skupin nebo jednotlivých žáků, a to i před přechodem do zesílené podpůrné fáze.¹⁶⁰

Ovlivňovat blaho žáků je také možné použitím motivace k učení, prostřednictvím ranních a odpoledních aktivit za předpokladu, že jsou poskytovány dotyčným poskytovatelem vzdělávání. Plánování těchto programů musí být uzpůsobeno takovým způsobem, aby se aktivity staly součástí dne žáků.¹⁶¹

Žákům, kteří potřebují pravidelnou podporu při učení, bude poskytnuta zvýšená podpora v souladu s učebním plánem, který byl pro něho navržen prostřednictvím individuálního vzdělávacího plánu. Studijní plán musí být vypracován ve spolupráci se žákem, rodičem, nebo případně jiným zákonným zástupcem žáka. Zvýšená podpora zahrnuje formy podpory žáků. Významný obsah rozšířené podpory a plán učení se stanoví v základních učebních osnovách.¹⁶²

Zvláštní podporu poskytuje stát žákům, kteří nemohou vlivem svého omezení přiměřeně dosáhnout cílů stanovených pro jejich růst, rozvoj nebo učení. Účelem speciální podpory je poskytnout žákovi holistickou a metodickou podporu, která mu umožňuje absolvovat povinné vzdělávání a učit se základ pro pokračování studia po základním vzdělávání. Zručnost žáka a hlavně motivace ke studiu a možnosti prožívání radosti z úspěchu a učení by měly být maximálně posíleny. Mělo by být podporováno i zapojení žáků do kolektivu třídy a schopnost převzít zodpovědnost za jejich studium.¹⁶³

Volný překlad autorkou diplomové práce: Speciální výchova a další podpora žáka jdou ruku v ruce a spojují se v pevný zákonný celek. Mohou být použity všechny formy podpory uvedené v zákoně. Zvláštní podpora je poskytována v rámci obecného nebo rozšířeného povinného vzdělávání. Studium žáka, který obdrží zvláštní podporu, je uspořádáno buď podle předmětů, nebo podle oblastí činnosti tak, aby v co největší míře minimalizovaly důsledky jeho handicapu. Pokud je studium žáků uspořádáno podle předmětů, studuje tyto předměty podle obecné osnovy nebo

¹⁶⁰European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

¹⁶¹Tamtéž

¹⁶¹Finsko. Zákon č. 668/1998 Sb. (Basic Education Act) Dostupné také z: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf>.

¹⁶³FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 69. ISBN 978-952-13-6004-6.

individuální osnovy. Je-li žákům vydáno rozhodnutí o zvláštní podpoře, poskytuje jim zvláštní vzdělání podle individuálního vzdělávacího plánu.¹⁶⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Primárním cílem pedagogických řešení, která jsou součástí vzdělávání speciálních potřeb, je zaručit žákům učení se v plném slova smyslu. Například pedagogická řešení mohou být relevantní pro instrukce a pracovní metody nebo vybrané materiály a nástroje používaných při výuce. Ty závisí na vzdělávacích cílech a obsahu a na osobních potřebách žáků. Podle Zákona o základním vzdělání má žák nárok na nápravu výuky a na částečný úvazek pro speciální vzdělávání, a to i jako součást výchovy ke speciálním potřebám. Vedle pedagogických řešení vzdělávání pro speciální potřeby, která podporují učení, má žák, který obdrží zvláštní podporu, nárok na jiné formy podpory. Zahrnují poradenství, individuální blaho žáka, tlumočnické a asistenční služby a speciální pomůcky.¹⁶⁵

9.4.1. Intenzivní podpora

Žáci, kteří potřebují pravidelnou podporu a pomoc druhé osoby během vyučování nebo kteří potřebují několik forem podpory současně, musí být opatřeni intenzivnější podporou ze strany pedagogů, která je založena na pedagogickém hodnocení v souladu s učebním plánem připraveným speciálně pro ně. Intenzivní podpora je poskytována, pokud obecná podpora není vzhledem k handicapu žáka dostatečná.¹⁶⁶

Intenzivní podpora je naplánována jako celek pro každého jednotlivého žáka. Je z povahy intenzivnější a trvalejší než obecná podpora. Zintenzivněná podpora se využívá k systematické podpoře výuky a školní docházky žáka a je navržena tak, aby se zabránilo eskalování, diverzifikaci a hromadění problémů.¹⁶⁷

V rámci intenzivní podpory je možné využívat všechny formy podpory dostupné v základním vzdělávání s výjimkou vzdělání se zvláštními potřebami poskytnutého na základě rozhodnutí o zvláštní podpoře. Syllabus předmětů nelze individualizovat v intenzivním stupni

¹⁶⁴FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 69. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁶⁵Tamtéž

¹⁶⁶Tamtéž

¹⁶⁷Tamtéž

podpory. Naopak, významnější roli hraje vzdělávání na částečný úvazek o zvláštních potřebách, individuální poradenské poradenství a využívání flexibilních výukových skupin, stejně jako spolupráce rodiny a školy. Kromě toho hrají významnější úlohu při podpoře a udržování blaha žáků služby, které jim je schopna poskytnout finská společnost jako celek. Podpora musí být organizována v závislosti na vývojové fázi každého žáka a na jeho individuálních potřebách z hlediska kvality a kvantity.¹⁶⁸

Během období intenzivnější podpory musí být přísně a pravidelně sledována a hodnocena účast žáků v oblasti učení a absence školní docházky. V případě, že se situace žáka změní, bude plán učení revidován tak, aby odpovídal aktuální potřebě podpory.¹⁶⁹

Začlenění a organizování zesílené podpory, a v případě potřeby také přechodu žáků zpět na všeobecnou podporu, je řešeno na základě pedagogického hodnocení multidisciplinárním týmem pro sociální zabezpečení žáků nebo jinou formou multidisciplinární práce žáků. Po tomto procesu nastupují intenzivní podpůrná opatření, která mají být poskytnuta žákovi, a která jsou zároveň zaznamenána v osobním učebním plánu žáka.¹⁷⁰

9.4.2. Plán učení nastaven během zesílené podpory

Jedinci, kteří potřebují pravidelnou podporu pro jejich výuku nebo školní docházku nebo kteří potřebují několik forem podpory současně, musí mít zesílenou podporu na základě svého vlastního připraveného učebního plánu. Podpůrná opatření, která mají být poskytnuta žákovi, jsou zaznamenávána v plánu výuky. Výukový plán je vždy vypracován pro žáky, kteří dostávají intenzivní podporu. Studijní plán musí být vypracován ve spolupráci se žákem a jeho rodiči nebo opatrovníky a v případě potřeby s jakýmkoli jiným zákonným zástupcem žáka, pokud to není

¹⁶⁸FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 69. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁶⁹Tamtéž

¹⁷⁰*European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

zjevná překážka v jednání a tvorbě plánu. Během období intenzivnější podpory bude systematické plánování studií a podpůrných opatření podporovat učení, růst a rozvoj žáků.¹⁷¹

9.4.3. Speciální podpora

Zvláštní podpora je poskytována žákům, kteří nemohou příčinou svých omezení dosáhnout svých cílů v oblasti růstu, rozvoje nebo učení pomocí jiných podpůrných opatření. Zvláštní podpora může být poskytována jako součást buďto všeobecného nebo rozšířeného povinného vzdělávání. Zvláštní podpora spočívá ve vzdělání se speciálními potřebami založené na rozhodnutí o zvláštní podpoře a dalších formách podpory dostupných v základním vzdělávání. Může být použito celé spektrum podpůrných opatření dostupných v základním vzdělávání.¹⁷²

Účelem speciální podpory je poskytnout žákům systematickou podporu, která jim umožní absolvovat povinnou školní docházku a vybudovat základnu pro další studium, když opouštějí školu. Zvyšuje se sebeúcta žáků a studijní motivace. Žáci jsou povzbuzováni, aby převzali odpovědnost za své studium v rámci svých vlastních schopností.¹⁷³

Poskytnutí zvláštní podpory vyžaduje, aby poskytovatelé vzdělávání písemně rozhodli o jejím poskytnutí. Před přijetím rozhodnutí o zvláštní podpoře musí poskytovatel vzdělání konzultovat podporu s žákem a jeho rodiči, opatrovníky nebo zákonnými zástupci a připravit pedagogické prohlášení o žákovi. Pokud je zvláštní podpora potřebná, musí být revidována nejméně po skončení druhého ročníku a před převedením do sedmé ročníku. Musí být revidována během předškolního a povinného vzdělávání a musí být možné, kdykoli by to bylo potřeba, obsah podpory změnit. Za tímto účelem bude pro žáka připraveno nové pedagogické prohlášení. Pokud bude potřeba průběžná podpora, bude pak rozhodnuto o pokračování zvláštní podpory.¹⁷⁴

Pokud se žák, rodiče a pedagogové domnívají, že žák již více nepotřebuje další zvláštní podporu, musí být přijato rozhodnutí o ukončení podpůrných opatření. Jakékoli záležitosti, které jsou významné z hlediska právní ochrany žáka a poskytování výuky, jsou stanoveny v rozhodnutí

¹⁷¹European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

¹⁷²Tamtéž

¹⁷³Tamtéž

¹⁷⁴Tamtéž

o zvláštní podpoře. Rozhodnutí o zvláštní podpoře musí určit primární pedagogickou skupinu žáka a asistenční služby a další potřebné služby. V případě potřeby i odlišné učební postupy pro žáka. Individualizace osnov vyžaduje rozhodnutí o zvláštní podpoře.¹⁷⁵

Rozhodnutí o zvláštní podpoře může být učiněno před předškolním nebo základním vzděláním bez předcházejícího pedagogického prohlášení a poskytnutí intenzivnější podpory učení, pokud z psychologického nebo lékařského hodnocení vyplývá, že žákovi nelze jinak zabezpečit vzdělání s ohledem na jeho zdravotní postižení, onemocnění, zpoždění ve vývoji, emoční poruchu nebo z jiného ekvivalentního důvodu. Pokud se v rámci základního vzdělávání udělí rozhodnutí o zvláštní podpoře bez poskytnutí intenzivnější podpory, musí být založeno na přehodnocení situace žáka v důsledku nehody nebo vážného onemocnění.¹⁷⁶

Podpůrné opatření mohou zahrnovat faktory vztahující se k pedagogickému a poradenskému personálu, službám, kterých žák může využívat, pedagogickým nebo osobním asistentům a dalším potřebným službám, metodám výuky a pracovním přístupům, metodám učení, materiálům a vybavení. Vedle pedagogického prohlášení je třeba získat další prohlášení, například psychologické nebo zdravotní prohlášení nebo rovnocenné sociální prohlášení, za účelem přípravy rozhodnutí o zvláštní podpoře.¹⁷⁷

9.4.4. Studium podle oblastí činnosti

Místo předmětů běžných v osnovách pro základní vzdělávání je výuka pro osoby s těžkým postižením rozdělena do funkčních oblastí, jako jsou motorické dovednosti, jazyk a komunikace, sociální dovednosti, dovednosti v každodenním životě a kognitivní dovednosti. Může se také vyskytnout opodstatněné poskytnutí instrukce pro studenty s jiným postižením nebo vážnými nemocemi podle oblasti činnosti z důvodů týkajících se zdraví žáků.¹⁷⁸

¹⁷⁵European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

¹⁷⁶ Tamtéž

¹⁷⁷ Tamtéž

¹⁷⁸ Tamtéž

9.4.5. Další vzdělávání

Studenti, kteří absolvovali základní vzdělání, mohou ještě absolvovat dodatečné vzdělání, které trvá jeden školní rok v souladu se Zákonem o základním vzdělávání. Další vzdělávání je otevřeno pro studenty, kteří získali základní vzdělání ve stejném nebo předchozím školním roce. Pro další vzdělávání nebyla stanovena žádná národní alokace nebo osnovy výuky. Kurikulum pro další vzdělávání může zahrnovat základní předměty společné všem studentům jako součást osnov základního vzdělání, volitelné předměty v rámci základního vzdělávání a další předměty a skupiny subjektů, které odpovídají úloze základního vzdělání, odborné orientace a vedení na pracovišti.¹⁷⁹

9.4.6. Odborné vzdělávání

V současné době se přechod od základního vzdělávání k odbornému vyššímu sekundárnímu vzdělávání značně reformuje. Reforma zahrnuje další změny legislativy, aby byl zajištěn přístup ke vhodnému studijnímu programu pro každou mladou osobu.

Studenti, kteří potřebují zvláštní podporu, mohou požádat tradiční odborné instituce v rámci národního systému společných žádostí o příslušnou flexibilní proceduru, která umožňuje podávání takových žádostí. Mohou se také vztahovat na vzdělávací instituce se speciálními vzdělávacími úkoly přímo, nebo v některých případech i prostřednictvím aplikačního systému. Poradci žáků v základním vzdělávání a studenti poradenství v odborném vzdělávání se snaží najít vhodné místo pro každého žáka podle jeho přání a přání rodičů či zákonných zástupců.¹⁸⁰

V oblasti odborného vzdělávání a odborné přípravy navštěvují studenti, kteří potřebují speciální vzdělávací nebo studentské služby, výuku ve formě speciálního vzdělávání a odborné přípravy. Individuální vzdělávací plán je sestaven pro každého studenta, který obdrží speciální vzdělání a školení. Tento plán musí obsahovat podrobnosti o kvalifikaci, která má být dokončena, národní základní učební osnovy nebo požadavky na kvalifikaci založenou na odborné způsobilosti, která je obsažená ve vzdělávání a odborné přípravě, rozsah kvalifikace, individuální učební osnovy vypracované speciálně pro žáka, důvody pro poskytnutí speciálního vzdělávání a školení, speciální

¹⁷⁹European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

¹⁸⁰Tamtéž

vzdělávací a studentské služby, která žák potřebuje ke studiu, stejně jako další služby a podpůrná opatření pro studenty.¹⁸¹

9.4.7. Pedagogické prohlášení

Volný překlad autorkou diplomové práce: Před přijetím rozhodnutí o zvláštní podpoře vypracuje vzdělávací instituce na žáka pedagogický posudek. Spolupráce se žákem a zákonnými zástupci, nejčastěji rodiči či případným opatrovníkem, je důležitá jak pro identifikaci potřeb žáka, tak pro plánování a úspěšné poskytnutí podpory. Poté škola, její pedagogičtí pracovníci a vedení školy, o níž rozhodne poskytovatel vzdělání, což je většinou obec nebo kraj, musí obdržet písemnou zprávu o pokroku žáka v učení od učitelů odpovědných za jeho výuku, dále písemné vyúčtování vypracované v rámci multiprofesní spolupráce s odborníky na sociální péči, zprávu o zintenzivnění žáka nebo podrobnou zprávu o zvláštní podpoře žáků celkově. Na základě těchto zpráv a účtu vypracuje poskytovatel vzdělání písemné posouzení požadavku žáka na zvláštní podporu. Jednotka sestávající se ze zprávy, účtu a hodnocení na něm založených se označuje jako pedagogické prohlášení.¹⁸² Písemné pedagogické prohlášení obsahuje:

1. Pokrok žáka v učení
2. informaci o celkové situaci učení žáků a školní docházky ze strany školy,
3. schopnosti učení a zvláštní potřeby související s učením a školní docházkou,
4. posouzení uspořádání pedagogických metod,
5. vedení učebního prostředí,
6. dobré životní podmínky žáků a další opatření, která mohou být použita k podpoře žáka při hodnocení,

¹⁸¹European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

¹⁸²FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 70. ISBN 978-952-13-6004-6.

7. požadavky žáků na zvláštní podporu, hodnocení a argumenty, zda žák potřebuje individuální osnovy v jednom nebo několika předmětech.¹⁸³

9.4.8. Rozhodnutí o zvláštní podpoře

Volný překlad autorkou diplomové práce: Při přípravě pedagogického prohlášení (posudku) by mělo být využito jakéhokoliv předchozího pedagogické hodnocení a učebního plánu připraveného pro žáka. Vedle pedagogického stavu je třeba získat další prohlášení, pokud je to nutné, připravit rozhodnutí o zvláštní podpoře, včetně psychologického nebo zdravotního prohlášení nebo odpovídajícího sociálního posouzení. Pokud má plán rehabilitace žáků nebo jiné plány, mohou být tyto využívány se souhlasem opatrovníka.¹⁸⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Poskytovatel vzdělání vypracuje písemné rozhodnutí o poskytnutí zvláštní podpory. Před přijetím rozhodnutí o zvláštní podpoře poskytovatel vzdělání pozve na pohovor žáka a jeho rodiče, opatrovníka nebo právního zástupce. Rozhodnutí o zvláštní podpoře je učiněno v souladu se zákonem o správním řízení. Rozhodnutí o zvláštní podpoře uvede primární pedagogickou skupinu žáků, veškeré výkladové a pomocné služby a další požadované služby a v případě potřeby zvláštní učební pomůcky. Rozhodnutí musí být vždy doručeno písemně.¹⁸⁵

Volný překlad autorkou diplomové práce: Důvody rozhodnutí jsou obsaženy v pedagogickém prohlášení a ve všech ostatních prohlášeních. Rozhodnutí o zvláštní podpoře je obvykle učiněno, pokud se zjistí, že intenzivní podpora, kterou žák získal, nebyla přiměřená. Rozhodnutí o zvláštní podpoře může být učiněno před nebo v průběhu předškolního nebo základního vzdělávání bez předcházejícího pedagogického prohlášení nebo zesílené podpory, pokud psychologické nebo lékařské hodnocení ukazuje, že žák nemůže být vyučován jinak kvůli zdravotnímu postižení, nemoci, emocionální dysfunkci nebo jinému důvodu.¹⁸⁶

¹⁸³ FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 70. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁸⁴Tamtéž

¹⁸⁵Tamtéž

¹⁸⁶Tamtéž

Volný překlad autorkou diplomové práce: Pokud je rozhodnutí o zvláštní podpoře učiněno během základního vzdělávání bez předchozí intenzivní podpory jako rozhodnutí o zvláštní podpoře, vychází z přezkoumání situace žáků, například z důvodu úrazu nebo vážného onemocnění. Nutnost poskytnout žákům speciální informace bude přezkoumána po druhém ročníku a před převedením do sedmého ročníku. Rozhodnutí musí být také vždy přezkoumáno v okamžiku, kdy žákovi potřebu podpory změní aspekty, na které se vztahuje rozhodnutí o zvláštní podpoře. Pro toto hodnocení je vypracováno nové pedagogické vyjádření žáka. Pokud se zjistí, že je potřeba, stále existuje rozhodnutí o zvláštní podpoře. Pokud žák již nepotřebuje zvláštní podporu, musí být rozhodnuto o zastavení podpory. V tom případě bude žákovi poskytnuta intenzivnější podpora.¹⁸⁷

9.4.9. Individuální studijní plán (IEP)

Volný překlad autorkou diplomové práce: Pro provedení rozhodnutí o zvláštní podpoře je třeba vypracovat plán individuálního vzdělávacího plánu poskytnutého žákovi, který by popsal vzdělání a jinou podporu v souladu s rozhodnutím o zvláštní podpoře poskytované žákovi, který obdrží zvláštní podporu. IEP je písemný plán obsahující cíle a obsah učení a účast žáků, učební pomůcky, které se mají používat, pedagogické metody, podporu a vedení, které žák potřebuje.¹⁸⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: IEP vypracovaný pro poskytování zvláštní podpory je založen na informacích vytvořených pro pedagogické prohlášení a obsahu rozhodnutí o zvláštní podpoře. Studijní plán připravený žákovi jako součást zesílené podpory může být využit k vypracování IEP. Pokud žák již obdržel zvláštní podporu, využije se starší pedagogické prohlášení a IEP. Pokud má žák rehabilitační plán nebo jiné plány, mohou být tyto prostředky využívány se souhlasem opatrovníka. Učitelé vypracují plán společně se žákem a opatrovníkem, pokud

¹⁸⁷. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 70. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁸⁸FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 71. ISBN 978-952-13-6004-6.

neexistuje zjevný důvod, proč se tak nestane. V případě potřeby se na přípravě mohou podílet i další odborníci.¹⁸⁹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Příručka IEP připravená pro poskytování zvláštní podpory musí obsahovat následující informace do té míry, v jaké to uspořádání výuky a podpora žáků vyžaduje:

INDIVIDUÁLNÍ CÍLE ŽÁKŮ

1. Názory žáků na své cíle a zájmy,
2. silné stránky žáka spojené s učením a školní docházkou, schopnostmi učení a zvláštními potřebami,
3. cíle žáků spojené s učením, pracovními dovednostmi a školní docházkou,
4. cíle žáků související s vývojem, včetně socioekonomických nebo motorických dovedností,
5. předměty, skupiny předmětů a volitelné předměty, které studuje žák,
6. roční týdenní výuku předmětů.¹⁹⁰

PEDAGOGICKÁ ŘEŠENÍ

1. Řešení související s řešením učebního prostředí týkajícího se podpory poskytované žákům, včetně flexibilních výukových skupin,
2. spolupráce při výuce, metodách výuky, studijních strategiích, pracovních přístupů a způsobů komunikace,
3. s nápravným vyučováním a částečného vzdělávání speciálních potřeb poskytovaných žákům,
4. prioritní oblasti studia v různých předmětech cílů a opatření souvisejících s poradenským poradenstvím.¹⁹¹

¹⁸⁹FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 71. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁹⁰Tamtéž

¹⁹¹Tamtéž

USPOŘÁDÁNÍ VÝUKOVÝCH INSTRUKCÍ

1. Pro výuku žáka v běžné třídě vzdělání,
2. ve speciálních třídách speciálního vzdělání poskytovaného žákovi v hlavním vzdělávacím procesu prostřednictvím společného vyučování v malé skupině nebo jako individuální výuka,
3. ve třídě spolupráce obecně instrukce přiřazené žákovi, který navštěvuje speciální třídu, a plán pro studium žáků v této třídě,
4. uspořádání a odpovědnost za školní dopravu žáka a plán dohlížecích činností a dohled nad žákem čekajícím na dopravu.¹⁹²

SPOLUPRÁCE A SLUŽBY POTŘEBNÉ K POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÉ PODPORY

1. Podpora ze strany žáků a dalších odborníků, rozdělení odpovědností mezi různými aktéry, poskytování tlumočnických a asistenčních služeb,
2. další vzdělávací služby, zvláštní pomůcky a rehabilitační služby uvedené v rozhodnutí o zvláštní podpoře a rozdělení odpovědnost mezi realizací spolupráce se žákem a poručníkem různých činitelů,
3. podpora poskytovaná opatrovníkem při potenciální účasti žáků na ranních a odpoledních aktivitách a popis spolupráce s poskytovatelem těchto aktivit¹⁹³

¹⁹²FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 71. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁹³FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 72. ISBN 978-952-13-6004-6.

MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ PODPORY

1. monitorování dosažení cílů IEP, hodnocení účinnosti opatření a stanovení doby těchto hodnocení a posouzení celkové situace učení žáka a školní docházky prováděné se žákem i opatrovníkem
2. metody hodnocení žáků při hodnocení, pomocí kterých může žák prokázat svou způsobilost pomocí metod, které jsou pro něj vhodné, nebo jeho přezkoumání IEP a v době tohoto přezkoumání osoby, které se podílely na přípravě plánu.¹⁹⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Pokud žák studuje podle individuálního učebního plánu v jednom nebo více předmětech, vedle výše uvedených bodů se v IEP zaznamená také:

- seznam předmětů, ve kterých žák má individuální učební plán,
- cíle a klíčové obsahy individuálního hodnocení předmětů studovaných podle individuálních osnov v poměru k cílům a obsahu specifikovaných v IEP¹⁹⁵

Pokud žák studuje podle oblastí činnosti, vedle výše uvedených obecných bodů se zaznamenávají i následující body:

- jednotlivé cíle a klíčové obsahy pro každou oblast činnosti žáků, kteří studují podle oblastí činnosti,
- hodnocení pokroku žáka v poměru na cíle a obsahy, které jsou pro něj určeny v IEP podle oblasti činnosti¹⁹⁶

Volný překlad autorkou diplomové práce: Individuální vzdělávací plán neobsahuje popis osobních charakteristik žáků. Podrobný souhlas s předáváním dat poskytnutých opatrovníkem může být připojen k IEP. Plán bude revidován podle potřeby, ale alespoň jednou za školní rok, aby odpovídal potřebám žáků. Měl by být upraven vždy, když žák potřebuje podporu nebo se změní cíle výuky. Pokud se rozhodne o zastavení poskytování zvláštní podpory, pro žáka se připraví učební plán pro poskytnutí zesílené podpory.¹⁹⁷

¹⁹⁴FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 72. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁹⁵Tamtéž

¹⁹⁶Tamtéž

¹⁹⁷Tamtéž

Volný překlad autorkou diplomové práce: Děti a žáci účastníci se vzdělávání mají nárok na dostatečnou podporu růstu, učení a školní docházky, a to přímo podle potřeby. Pozornost musí být věnována včasné identifikaci bariér učení a obtíží. Včasné určení potřeb podpory vyžaduje průběžné hodnocení růstu a učení dětí a poskytování podpory musí být zahájeno v dostatečně raném stádiu. Tím se zabrání zhoršení a dlouhodobým účinkům problémů.¹⁹⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Posouzení potřeb podpory a poskytování potřebné podpory tvoří nedílnou součást práce učitele a všech výukových situací. Podpora je vytvořena prostřednictvím spolupráce mezi učiteli a dalšími odborníky, pokud je to zapotřebí, a ve vzájemné interakci se žáky a jejich rodiči nebo opatrovníky. Zvláštní pozornost musí být zaměřena na schopnost žáků učit se a na jejich příležitost převzít odpovědnost za vlastní učení, stanovení cílů a plánování, provádění a hodnocení. Opatření obecné podpory jsou obvykle zahájena na základě pozorování učitelů.

Volný překlad autorkou diplomové práce: Potřeba podpory může být posouzena s využitím výsledků lékařských prohlídek a případných dalších možných hodnocení. Opatření podpory musí tvořit systematické kontinuum. Úrovně podpory jsou plánovány individuálně pro každé dítě a žáka.¹⁹⁹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Intenzivní podpůrná opatření jsou zahájena na základě pedagogického hodnocení, které popisuje:

- stav učení a vzdělávání žáků jako celku;
- obecná podpora poskytovaná žákovi a posouzení jejich účinků;
- schopnosti žáka učit se a zvláštní potřeby týkající se učení a vzdělávání;
- hodnocení typů pedagogického a učebního prostředí a blahobytu žáků;
- další opatření, která mají být učiněna na podporu žáka.²⁰⁰

Volný překlad autorkou diplomové práce: Žáci nebo učitelé žáků vypracují písemné pedagogické hodnocení. V případě potřeby, a zejména v případech týkajících se problémů souvisejících s blahobytem a celkovým vývojem žáků, se na vypracování posouzení podílí další

¹⁹⁸FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 72. ISBN 978-952-13-6004-6.

¹⁹⁹Tamtéž

²⁰⁰Tamtéž

odborníci. Spolupráce se žákem a jeho rodiči nebo opatrovníky je důležitá z hlediska stanovení potřeb, plánování a úspěšné implementace podpůrných opatření. Pro přípravu pedagogického hodnocení bude využit jakýkoliv učební plán, který je již žákovi poskytován jako součást obecné podpory. Pokud má žák rehabilitační plán, může být s povolením rodičů nebo opatrovníků také použit.²⁰¹

9.5. Intenzivní podpora

Volný překlad autorkou diplomové práce: Žáci, kteří potřebují pravidelnou podporu a pomoc druhé osoby během vyučování nebo kteří potřebují několik forem podpory současně, musí být opatření intenzivnější podporou ze strany pedagogů, která je založena na pedagogickém hodnocení v souladu s učebním plánem připraveným speciálně pro ně. Intenzivní podpora je poskytována, pokud obecná podpora není, vzhledem k handicapu žáka, dostatečná.²⁰²

Volný překlad autorkou diplomové práce: Intenzivní podpora je naplánována jako celek pro každého jednotlivého žáka. Je z povahy intenzivnější a trvalejší než obecná podpora. Intenzivnější podpora se využívá k systematické podpoře výuky a školní docházky žáka a je navržena tak, aby se zabránilo eskalování, diverzifikaci a hromadění problémů.²⁰³

Volný překlad autorkou diplomové práce: V rámci intenzivní podpory je možné využívat všechny formy podpory dostupné v základním vzdělávání s výjimkou vzdělávání se zvláštními potřebami poskytnutého na základě rozhodnutí o zvláštní podpoře. Syllabus předmětů nelze individualizovat v intenzivním stupni podpory. Naopak, významnější roli hraje vzdělávání na částečný úvazek o zvláštních potřebách, individuální poradenské poradenství a využívání flexibilních výukových skupin, stejně jako spolupráce rodiny a školy. Kromě toho hrají významnější úlohu při podpoře a udržování blaha žáků služby, které jim je schopna poskytnout

²⁰¹FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 72. ISBN 978-952-13-6004-6.

²⁰²European agency for special needs and inclusive education: Finland: *Systems of support and specialist provision* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

²⁰³Tamtéž

finská společnost jako celek. Podpora musí být organizována v závislosti na vývojové fázi každého žáka a na jeho individuálních potřebách z hlediska kvality a kvantity.²⁰⁴

Volný překlad autorkou diplomové práce: Během období intenzivnější podpory musí být přísně a pravidelně sledována a hodnocena účast žáků v oblasti učení a absence školní docházky. V případě, že se situace žáka změní, bude plán učení revidován tak, aby odpovídal aktuální potřebě podpory.²⁰⁵

Volný překlad autorkou diplomové práce: Začlenění a organizování zesílené podpory, a v případě potřeby také přechod žáků zpět na všeobecnou podporu, je řešeno na základě pedagogického hodnocení multidisciplinárním týmem pro sociální zabezpečení žáků nebo jinou formou multidisciplinární práce žáků. Po tomto procesu nastupují intenzivní podpůrná opatření, která mají být poskytnuta žákovi, a která jsou zároveň zaznamenána v osobním učebním plánu žáka.²⁰⁶

9.6. Plán učení nastaven během zesílené podpory

Volný překlad autorkou diplomové práce: Jedinci, kteří potřebují pravidelnou podporu pro jejich výuku nebo školní docházku nebo kteří potřebují několik forem podpory současně, musí mít zesílenou podporu na základě svého vlastního připraveného učebního plánu. Podpůrná opatření, která mají být poskytnuta žákovi, jsou zaznamenávána v plánu výuky. Výukový plán je vždy vypracován pro žáky, kteří dostávají intenzivní podporu. Studijní plán musí být vypracován ve spolupráci se žákem a jeho rodiči nebo opatrovníky a v případě potřeby s jakýmkoli jiným zákonným zástupcem žáka, pokud to není zjevná překážka v jednání a tvorbě plánu. Během období intenzivnější podpory bude systematické plánování studií a podpůrných opatření podporovat učení, růst a rozvoj žáků.²⁰⁷

²⁰⁴European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

²⁰⁵Tamtéž

²⁰⁶Tamtéž

²⁰⁷Tamtéž

9.7. Speciální podpora

Volný překlad autorkou diplomové práce: Speciální podpora je poskytována žákům, kteří nemohou příčinou svých omezení dosáhnout svých cílů v oblasti růstu, rozvoje nebo učení pomocí jiných podpůrných opatření. Speciální podpora může být poskytována jako součást buďto všeobecného nebo rozšířeného povinného vzdělávání. Speciální podpora spočívá ve vzdělání se speciálními potřebami založené na rozhodnutí o zvláštní podpoře a dalších formách podpory dostupných v základním vzdělávání. Může být použito celé spektrum podpůrných opatření dostupných v základním vzdělávání.²⁰⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Účelem speciální podpory je poskytnout žákům systematickou podporu, která jim umožní absolvovat povinnou školní docházku a vybudovat základnu pro další studium, když opouštějí školu. Zvyšuje se sebeúcta žáků a studijní motivace. Žáci jsou povzbuzováni, aby převzali odpovědnost za své studium v rámci svých vlastních schopností.²⁰⁹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Poskytnutí speciální podpory vyžaduje, aby poskytovatelé vzdělávání písemně rozhodli o jejím poskytnutí. Před přijetím rozhodnutí o speciální podpoře musí poskytovatel vzdělání konzultovat podporu s žákem a jeho rodiči, opatrovníky nebo zákonnými zástupci a připravit pedagogické prohlášení o žákovi. Pokud je speciální podpora potřebná, musí být revidována nejméně po skončení druhého ročníku a před převedením do sedmého ročníku. Musí být revidována během předškolního a povinného vzdělávání a musí být možné, kdykoli by to bylo potřeba, obsah podpory změnit. Za tímto účelem bude pro žáka připraveno nové pedagogické prohlášení. Pokud bude potřeba průběžná podpora, bude pak rozhodnuto o pokračování speciální podpory.²¹⁰

Volný překlad autorkou diplomové práce: Pokud se žák, rodiče a pedagogové domnívají, že žák již více nepotřebuje další speciální podporu, musí být přijato rozhodnutí o ukončení podpůrných opatření. Jakékoli záležitosti, které jsou významné z hlediska právní ochrany žáka a

²⁰⁸European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

²⁰⁹Tamtéž

²¹⁰Tamtéž

poskytování výuky, jsou stanoveny v rozhodnutí o speciální podpoře. Rozhodnutí o zvláštní podpoře musí určit primární pedagogickou skupinu žáka a asistenční služby a další potřebné služby. V případě potřeby i odlišné učební postupy pro žáka. Individualizace osnov vyžaduje rozhodnutí o speciální podpoře.²¹¹

Volný překlad autorkou diplomové práce: Rozhodnutí o speciální podpoře může být učiněno před předškolním nebo základním vzděláním bez předcházejícího pedagogického prohlášení a poskytnutí intenzivnější podpory učení, pokud z psychologického nebo lékařského hodnocení vyplývá, že žákovi nelze jinak zabezpečit vzdělání s ohledem na jeho zdravotní postižení, onemocnění, zpoždění ve vývoji, emoční poruchu nebo jiný ekvivalentní důvod. Pokud se v rámci základního vzdělávání udělí rozhodnutí o speciální podpoře bez poskytnutí intenzivnější podpory, musí být založeno na přehodnocení situace žáka v důsledku nehody nebo vážného onemocnění.²¹²

Volný překlad autorkou diplomové práce: Podpůrné opatření mohou zahrnovat faktory vztahující se k pedagogickému a poradenskému personálu, službám, kterých žák může využívat, pedagogickému nebo osobnímu asistentovi a dalším potřebným službám, metodám výuky a pracovním přístupům, metodám učení, materiálům a vybavení. Vedle pedagogického prohlášení je třeba získat další prohlášení, například psychologické nebo zdravotní prohlášení nebo rovnocenné sociální prohlášení, za účelem přípravy rozhodnutí o zvláštní podpoře.²¹³

9.8. Studium podle oblastí činnosti

Volný překlad autorkou diplomové práce: Místo předmětů běžných v osnovách pro základní vzdělávání je výuka pro osoby s těžkým postižením rozdělena do funkčních oblastí, jako jsou motorické dovednosti, jazyk a komunikace, sociální dovednosti, dovednosti v každodenním životě a kognitivní dovednosti. Může se také vyskytnout opodstatněné poskytnutí instrukce pro

²¹¹European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>

²¹²Tamtéž

²¹³Tamtéž

studenty s jiným postižením nebo vážnými nemocemi podle oblasti činnosti z důvodů týkajících se zdraví žáků.²¹⁴

9.9. Další vzdělávání

Volný překlad autorkou diplomové práce: Studenti, kteří absolvovali základní vzdělání, mohou ještě absolvovat dodatečné vzdělání, které trvá jeden školní rok v souladu se Zákonem o základním vzdělávání. Další vzdělávání je otevřeno pro studenty, kteří získali základní vzdělání ve stejném nebo předchozím školním roce. Pro další vzdělávání nebyla stanovena žádná národní alokace nebo osnovy výuky. Kurikulum pro další vzdělávání může zahrnovat základní předměty společné všem studentům jako součást osnov základního vzdělání, volitelných předmětů v rámci základního vzdělávání, dalších předmětů a skupin subjektů, které odpovídají úloze základního vzdělání, odborné orientaci a vedení na pracovišti.²¹⁵

9.10. Odborné vzdělávání

Volný překlad autorkou diplomové práce: V současné době se přechod od základního vzdělávání k odbornému vyššímu sekundárnímu vzdělávání značně reformuje. Reforma zahrnuje další změny legislativy, aby byl zajištěn přístup ke vhodnému studijnímu programu pro každou mladou osobu.

Volný překlad autorkou diplomové práce: Studenti, kteří potřebují zvláštní podporu, mohou požádat o tradiční odborné instituce v rámci národního systému společných žádostí o příslušnou flexibilní proceduru, která umožňuje podávání takových žádostí. Mohou se také vztahovat na vzdělávací instituce se speciálními vzdělávacími úkoly přímo, nebo v některých případech i prostřednictvím aplikačního systému. Poradci žáků v základním vzdělávání a studenti poradenství

²¹⁴European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>. Tamtéž

²¹⁵Tamtéž

v odborném vzdělávání se snaží najít vhodné místo pro každého žáka podle jeho přání a přání rodičů či zákonných zástupců.²¹⁶

Volný překlad autorkou diplomové práce: V oblasti odborného vzdělávání a odborné přípravy dostávají studenti, kteří potřebují speciální vzdělávací nebo studentské služby, výuku ve formě speciálního vzdělávání a odborné přípravy. Individuální vzdělávací plán je sestaven pro každého studenta, který obdrží speciální vzdělání a školení. Tento plán musí obsahovat podrobnosti o kvalifikaci, která má být dokončena, národní základní učební osnovy nebo požadavky na kvalifikaci založené na odborné způsobilosti, která je obsažená ve vzdělávání a odborné přípravě, rozsah kvalifikace, individuální učební osnovy vypracované speciálně pro žáka, důvody pro poskytnutí speciálního vzdělávání a školení, speciální vzdělávací a studentské služby, která žák potřebuje ke studiu, stejně jako další služby a podpůrná opatření pro studenty.²¹⁷

9.11. Ukazatele kvality pro vzdělávání se speciálními potřebami

Volný překlad autorkou diplomové práce: Plánování, poskytování, hodnocení, sledování a rozvoj speciálního vzdělávání jsou zahrnuty do celkového plánu rozvoje vzdělávání a učebních osnov vypracovaných jednotlivými poskytovateli vzdělání na základě příslušných národních základních učebních osnov. Jsou prováděny ve spolupráci s osobami odpovědnými za běžné vzdělávání. V rámci odborného vzdělávání a přípravy definuje učební osnovy poskytovatelů vzdělávání organizaci speciálního vzdělávání a spolupráci v rámci instituce. Odpovědnost za zajištění rehabilitačních a podpůrných služeb souvisejících se zvláštním vzděláváním spočívá, společně se vzdělávacími a sociálními správami a zdravotnickými službami, na každém místním úřadu.²¹⁸

Volný překlad autorkou diplomové práce: Na rozdíl od mnoha zemí nemá Finsko žádné národní testy ani zkoušky, které by sledovaly výkonnostní trendy. Namísto toho jsou ukazatele na úrovni jednotlivých států čerpány z hodnocení založeného na vzorcích. Výsledky se používají

²¹⁶European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

²¹⁷Tamtéž

²¹⁸Tamtéž

hlavně ke kontrole rovnosti vzdělávacích příležitostí v různých zeměpisných oblastech nebo typech škol a pro studenty s různým vzděláním, včetně studentů se SVP. Ani školy, ani obce nejsou zodpovědné za výsledky. Finský vzdělávací Evaluation Center je vládní agentura, která provádí posouzení a koordinuje národní monitorování studijních výsledků.²¹⁹

9.12. Kritéria kvality na podporu fungování škol

Volný překlad autorkou diplomové práce: Kritéria kvality pro základní vzdělávání byla vydána na podzim roku 2009. Kritéria mají za cíl zajistit vysokou kvalitu a rozmanitost výuky a zaručit vzdělávací a kulturní základní práva žáků bez ohledu na bydliště, rodný jazyk a finanční situaci. Kritéria kvality jsou nástrojem pro vytváření informací na místní úrovni o strukturální a provozní kvalitě základního vzdělávání, jakož i pro informování o rozhodnutích týkajících se poskytování základního vzdělání. Kritéria kvality určují, na jakých základech mohou být činnosti analyzovány a jakým způsobem se očekává, že činnosti budou realizovány za účelem plnění stanovených cílů.²²⁰

Volný překlad autorkou diplomové práce: Budou přijata opatření na podporu přijetí základních kritérií kvality vzdělávání prostřednictvím vládních dotací a dalšího vzdělávání, které podporují mimo jiné i regionální spolupráci při zajišťování kvality. Kritéria kvality základního vzdělávání budou aktualizována a rozšiřována tak, aby obsahovala kritéria kvality pro ranní a odpolední aktivity studentů.²²¹

²¹⁹European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

²²⁰Tamtéž

²²¹Tamtéž

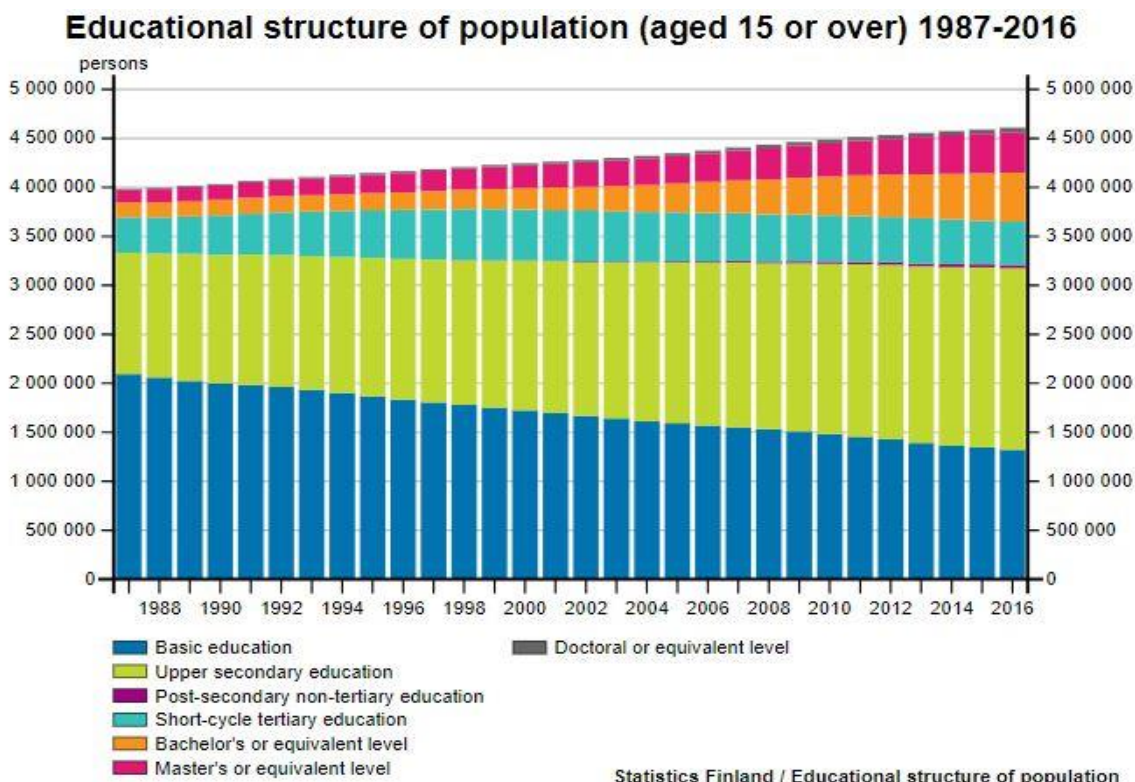
9.13. Zvýšená a zvláštní podpora v základním vzdělávání, která má být podporována

Volný překlad autorkou diplomové práce: Změny základního školského zákona týkající se zintenzivněné a zvláštní podpory vstoupily v platnost počátkem roku 2011. Nová ustanovení o službách sociálního zabezpečení žáků a ochraně údajů se uplatňovala od srpna 2010. Nové stanovy doplňují ustanovení o zvláštní a jiné podpoře poskytované studentům. Cílem je posílit včasnou a plánovanou proaktivní podporu učení a růstu žáků. Poskytovatelé vzdělávání přijali revidované učební osnovy do srpna 2011. Státní dotace financují provádění ustanovení o zintenzivněné a zvláštní podpoře. Byla monitorována realizace práva žáka na intenzivní a zvláštní podporu a zpráva, kterou požadoval Parlament, byla předložena Výboru pro vzdělávání a kulturu na konci roku 2013.²²²

²²²*European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.

10. STATISTICKÁ DATA SOUVISEJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍM VE FINSKU

VZDĚLÁVACÍ STRUKTURA OBYVATELSTVA NAD 15 LET V LETECH 1987 – 2016 ²²³

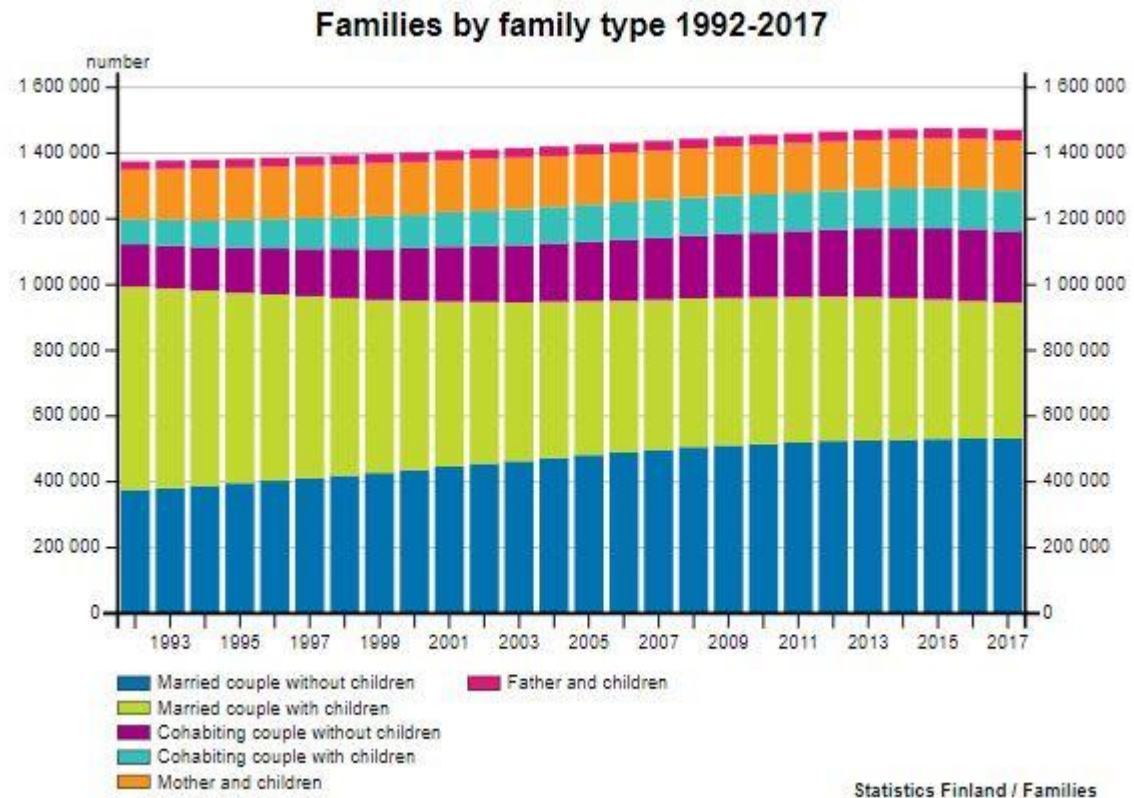

Volný překlad autorkou diplomové práce: Statistické údaje o vzdělávací struktuře populace popisují post-komplexní školní vzdělání a stupně vzdělání dosažené populací ve věku 15 a více let. Jedna kvalifikace nebo stupeň na osobu je zahrnut do statistiky, odborná kvalifikace získaná na

²²³Educational structure of population. In: *Findicator* [online]. 2017 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/9>.

nejvyšší úrovni vzdělání. Při zkoumání struktury vzdělávání je důležité vzít v úvahu vztah mezi různými úrovněmi vzdělávání a širokou vzdělávací jednotkou, kterou tvoří. Aby společnost fungovala, potřebuje různorodou vzdělávací základnu a odborné znalosti vytvořené různými obory. Udržení širokého spektra vzdělávání je životně důležité pro efektivní společnost. Pro celkový rozvoj společnosti je důležité, aby se vzdělávací politika rozvíjela z hlediska pracovního života a aby občané i nadále měli dovednosti odpovídající potřebám práce i v budoucnosti. Dosažení tohoto cíle vyžaduje, aby se požadavky na dovednosti v oblasti pracovního života a vzdělávacích opatření lépe vzájemně srovnaly. Požadavky na práci se na mezinárodním trhu rychle mění, což představuje potíže pro plánování vzdělávání a koordinaci různých odvětví. Řešení pracovních úkolů vyžaduje, a to jak od veřejného sektoru, tak od podnikatelské sféry, operační kulturu zaměřenou na budoucnost, která podporuje multidisciplinární vzdělávání, flexibilitu trhu práce a možnosti rekvalifikace.²²⁴

²²⁴Educational structure of population. In: *Findicator* [online]. 2017 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/9>.

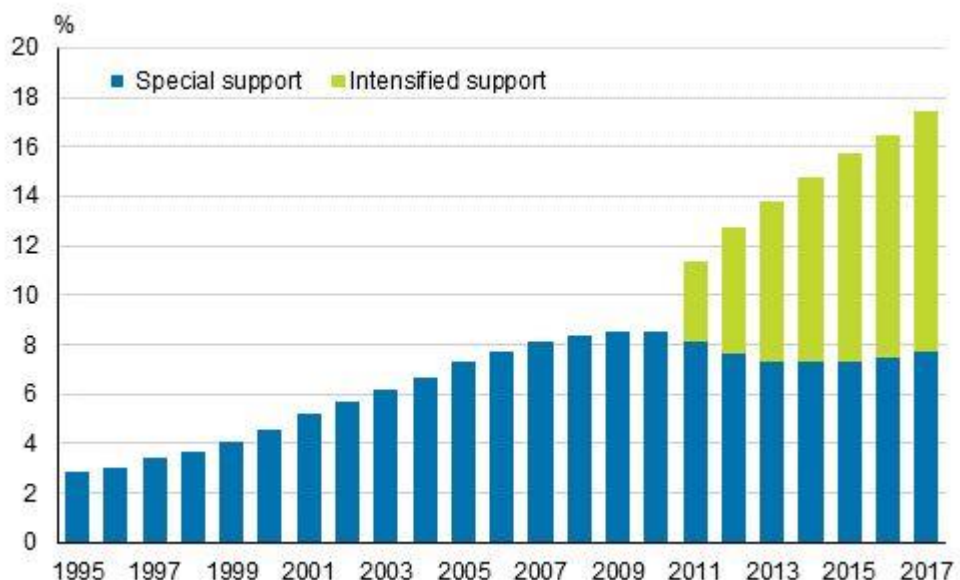
Volný překlad autorkou diplomové práce: Podle statistických údajů bylo ve Finsku ke konci roku 2017 1 472 000 rodin. Počet rodin poprvé v rodinné statistice klesl, a to o 4,1 tis. oproti předchozímu roku. Až dosud počet rodin rostl, i když v posledních letech pomalu. Pokles je téměř na stejné úrovni jako meziroční růst počtu ještě před několika lety. Šedesát čtyři procent všech rodin byly rodiny manželských párů. Počet rodin tvořených manželskými páry a dětmi opačného pohlaví klesl oproti předchozímu roku o 5 900. Rovněž došlo ke snížení počtu spoluobčanů bez dětí nebo s dětmi, které nejsou společné. Počet rodin tvořených matkami a dětmi rostl nejvíce, asi o tisíc. Počet rodin tvořených manželskými páry bez dětí vzrostl o 700. Počet rodin tvořených otci

²²⁵Family types. In: *Findicator* [online]. 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/31>.

a dětmi vzrostl o téměř 700 a počet párů se společnými dětmi o zhruba sto. Začátkem března 2017 vstoupila v platnost změna zákona o sňatku, v důsledku čehož část registrovaných partnerů změnila své partnerství na manželství a nově registrovaní partneři již nemohou být papočítáni. Počet rodin registrovaných párů činil 1 500 nebo 1 200, což je méně než před rokem. Před rokem tento počet činil 1 600 rodin manželů stejného pohlaví. Z nich bylo 67 procent rodin ženských párů a 13% rodin s jedním rodičem, což je o jedno procento více než v předchozím roce. Počet lidí, kteří žijí samostatně, je 1 162 000, což je téměř o 31 tisíc více než v předchozím roce. Průměrná velikost rodiny byla 2,8 osoby. Až v roce 1990 byla průměrná velikost rodiny tři osoby. Sedmdesát čtyři procent populace, nebo 4 055 000 osob, patřilo k rodině, což je o 17 300 méně než v předchozím roce. Podíl osob, které patří k rodině, klesá. Již v roce 1990 byl jejich podíl na obyvatelstvu 82%.²²⁶

²²⁶Family types. In: *Findicator* [online]. 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/31>.

POSKYTOVÁNÍ INTENZIVNÍ NEBO ZVLÁŠTNÍ PODPORY 1995 – 2017 ²²⁷

Volný překlad autorkou diplomové práce: Zvýšená nebo zvláštní podpora obdrželo na podzim roku 2017 17,5% žáků. Zvýšená podporu obdrželo 54 300, resp. 9,7% žáků komplexní školy a zvláštní podpora 43 100, resp. 7,7% žáků. Podíl žáků na intenzivní podpoře vzrostl z předchozího roku o 0,8 procent a zvláštní podpora o 0,3 procent. Tato data vycházejí ze statistik Švýcarska. Žáci přijatí nebo převedení do speciálního vzdělávání do roku 2011 byli považováni za rovnocenné žákům, kteří získali zvláštní podporu. Mezi příjemci intenzivnější podpory bylo 64% chlapců a 36% dívek. Mezi příjemci zvláštní podpory bylo 71% chlapců a 29% dívek. Na podzim roku 2017 bylo celkem 556 700 žáků komplexního vzdělávání v předškolním, základním a postsekundárním vzdělávání souhrnné školy, z nichž 51% bylo chlapců a 49% dívek. Tři úrovně podpůrného systému pro učení a vzdělávání jsou obecné, zintenzivněné a zvláštní podpory. Z nich

²²⁷Increasingly more comprehensive school pupils received intensified or special support. In: *Statistics Finland: Special education* [online]. Helsinki, 2018, 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: http://www.tilastokeskus.fi/til/erop/2017/erop_2017_2018-06-11_tie_001_en.html.

žák může obdržet pouze jednu úroveň podpory najednou. Statistické údaje o speciálním vzdělávání v komplexních školách obsahují zejména údaje o intenzivní a speciální podpoře. Statistika navíc obsahuje informace o částečném zvláštním vzdělávání, které je poskytováno jako všeobecná podpora. Databázové tabulky související se statistikami speciálního vzdělávání a databázovými tabulkami souvisejícími se statistikami předškolního a komplexního vzdělávání umožňují například přezkoumat podporu, kterou žáci dostávají podle oblasti a místa výkonu výuky.²²⁸

²²⁸Increasingly more comprehensive school pupils received intensified or special support. In: *Statistics Finland: Special education* [online]. Helsinki, 2018, 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: http://www.tilastokeskus.fi/til/erop/2017/erop_2017_2018-06-11_tie_001_en.html.

11. ZÁVĚR

Diplomová práce pojednává o finském vzdělávacím systému, o základních školách ve Finsku a inkluzním procesu na základních školách. K tomuto tématu mě výrazně inspiroval můj pětiměsíční pobyt ve finském městě Jyväskylä, kde jsem jako studentka studovala speciální pedagogiku. Protože mám sama nepřehlédnutelný handicap, nesmírně mě inspirovaly finské základní školy, jejich principy a proces inkluze.

Základní škola je ve Finsku považována za jedno z nejdůležitějších období v životě dítěte a člověka vůbec. Dnes je ve Finsku vzdělání považováno za jedno z nejdůležitějších faktorů a jeho důležitost je neustále připomínána a zdůrazňována. S inkluzivním vzděláváním úzce souvisí způsob, jakým se celá společnost dívá na žáky, kteří mají specifické vzdělávací potřeby a nejen na žáky, ale i na občany. Nadchlo mě, jak strašně moc ve Finsku podporovali a podporují vývoj z odvětví inkluze v plném rozsahu. Hrozně moc se mi líbilo i to, jak byly handicapovaní žáci zcela automaticky zařazeni do klasických tříd a kolektivu se zdravými spolužáky, a tím se společnost seznamovala s faktem a učila se, že lidé s handicapem jsou stejní, jako všichni ostatní, bez rozdílu. Během svého pobytu jsem měla možnost strávit nějakou chvíli ve třídě prvňáčků na základní škole a byla jsem nadšená tím, jak mě děti přijaly. Velmi mě zaujalo, do jaké míry s mojí přítomností ve výuce souhlasili jejich rodiče a jak pozitivně vnímali to, že s dětmi strávím nějaký čas.

Dalším velikým plusem finského vzdělávání je, jak už bylo zmíněno v diplomové práci, i to, jak jsou vnímáni učitelé a jaký význam je přisuzován učitelské profesi. V České republice je tomu trochu jinak. Učitelé bohužel nejsou tak oceňováni jako ve Finsku. Ve Finsku je totiž nepochybně učitel brán jako někdo, kdo spoluvychovává budoucí generace, a pomáhá tak k rozvoji celé finské společnosti. I za tu velmi krátkou dobu, co jsem byla na základní škole, jsem byla jsem svědkem situace, kdy paní učitelka pohrozila žáčkovi, protože nesmírně zlobil, že zvedne o přestávce telefon, zavolá k němu domů a řekne tatínkovi, že dnes při vyučování zlobil. Hodně mě v ten okamžik pobavilo, jak žáček zbledl a okamžitě přestal, protože věděl, že kdyby paní učitelka opravdu zavolala domů, jak slíbila, tak by měl veliký problém s rodiči, rodiče by považovali stížnost paní učitelky za vážnou. Finští rodiče totiž považují učitele za ty, kteří jim významně pomáhají při výchově.

Co se týče profese učitelů, prestiž profese značně zvedá i ten fakt, že je strašně těžké dostat se na pedagogickou fakultu a vystudovat učitelství. Zájemce o studium musí projít tříkolovým konkursem, a aby byl vůbec přizván ke konkursu, musí splnit velmi vysoký průměr ze střední školy, složit psychologické testy, složit znalostní test z psychologie, biologie a pedagogiky a v neposlední řadě projít ústním pohovorem.

Je nepochybné, že aby Finsko mohlo být na takové úrovni vzdělávání a procesu inkluze, na které je dnes, potřebovalo to dlouhodobý vývoj. První vývoji inkluze začal oficiálně v sedmdesátých letech minulého století, takže je jasné, že stát měl dostatek času na zkoušku tohoto procesu a odstranění jeho největších chyb. V České republice se bohužel inkluze začala řešit až po Sametové revoluci v devadesátých letech minulého století. Finská republika se v tomto problému vyznačuje tím, že je inkluze ve velké míře podepřena i legislativně. Správný vývoj procesu samozřejmě nestojí jen na společnosti a školství, ale je také ovlivněna finanční podporou státu a ta je ve Finsku značná. Všechny tyto faktory pak společně utvářejí školství, které je dnes považováno za jedno z nejlepších v Evropské unii a za jeden z největších vzorů v inkluzi. Z objektivního pohledu však existují i negativa finského školství. Tady mohu dát jako příklad, jak mi bylo řečeno, že výchova dětí ve Finsku je v poslední době více než liberální. Děti by potřebovaly mnohem více disciplíny ze strany rodiny, učitelé si myslí, že rodiče právě tuto povinnost až příliš přenechávají právě na škole.

Uznávám, že závěr této diplomové práce je značně subjektivní, ale to, co jsem zažila a viděla ve Finsku mě natolik uchvátilo a natolik inspirovalo, že si myslím, že by byla škoda se o své zkušenosti nepodělit. Asi nelze popřít, že se od Finska máme co učit. A nejen my, jako Česká republika. Uznávám, že inkluze není vhodná pro všechny. Myslím si však, že pokud ji přijmeme nebo to alespoň zkusíme, i když samozřejmě chápu, že pro pedagogy je to více práce, času a přípravy, posuneme se o kus dál.

12. ZDROJE

KNIHY

1. HANHIJOKI, Ilpo a kol. *Education, training and demand for labour in Finland by 2025* [online]. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016. s. 25-26 [cit. 2018-06-09]. ISBN 978-952-13-5296-6.
2. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 9. ISBN 978-952-13-6004-6.
3. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 9. ISBN 978-952-13-6004-6.
4. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 15. ISBN 978-952-13-6004-6.
5. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 69. ISBN 978-952-13-6004-6.
6. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 70. ISBN 978-952-13-6004-6.
7. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 71. ISBN 978-952-13-6004-6.
8. FINNISH NATIONAL BOARD OF EDUCATION. *National Core Curriculum for Basic Education 2014*. Helsinki: Finnish National Board of Education, 2016, s. 72. ISBN 978-952-13-6004-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

9. *Velvyslanectví Finska: O Finsku* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.finland.cz/public/default.aspx?nodeid=31400&contentlan=34&culture=cs-CZ>.
10. SOCIOFACTOR S.R.O. *KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10].
11. VALENTA, Jiří. Jak je financováno vzdělávání v Evropě. *Učitelské noviny* [online]. Praha: GNOSIS spol. s r. o., 2003 [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3426&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa1>.
12. MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE IN FINLAND. *OKM:ntalousarvioehdotusvuodelle 2018* [online]. Helsinky, 2017 [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/okm-n-talousarvioehdotusvuodelle-20-1.
13. *EURYDICE: Finland: Organisation and Governance* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-and-governance-25_en.
14. *EURYDICE - FINLAND: Organisation of the Education System and of its Structure* [online]. 2018 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-25_en.
15. *EURYDICE - FINLAND: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education)* [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/single-structure-education-integrated-primary-and-lower-secondary-education-11_en.
16. SAHLBERG, Pasi. *A short history of educational reform in Finland* [online]. Helsinki, 2009 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Costas_Drossos/post/What_would_it_take_to_revolutionize_the_Indian_education_system/attachment/59d62129c49f478072e98562/AS%3A271763508793347%401441804877979/download/A+short+history+of+educational+reform+in+Finland.pdf

17. SOCIOFACTOR s.r.o. *Komparativní analýza vzdělávacích systémů ve vybraných zemích EU – ISCED 1, 2* [online]. 2012 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/41/file/1360764270-an-ka3-komparace.pdf>.
18. EVROPSKÁ KOMISE. *Struktury vzdělávacích systémů v Evropě 2016/17: Diagramy: Eurydice – Fakta a čísla* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie. Lucemburk: Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast, 2016 [cit. 2018-05-19]. ISBN 978-92-9492-644-9. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/becafa9c-9a85-11e6-9bca-01aa75ed71a1/language-cs>.
19. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 26-29 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
20. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 30-32 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
21. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 32-37 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
22. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 38-42 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
23. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 43-47 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.

- <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
24. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 48-50 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
 25. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 51-54 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
 26. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 55-58 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
 27. UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS. *International standard classification of education: ISCED 2011* [online]. Montreal, Quebec: UNESCO Institute for Statistics, 2012, 59-61 s. [cit. 2018-06-03]. ISBN 978-929-1891-238. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
 28. *European agency for special needs and inclusive education: Finland: Country informatik for Finland - Legislation and policy* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.
 29. SOCIOFACTOR S.R.O. *KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PROINKLUZIVITY ŠKOLSKÉ LEGISLATIVY: FINSKO, RAKOUSKO A ČR: Závěrečná zpráva* [online]. Ostrava: SocioFactor, 2013 [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: <https://www.op-vk.cz/filemanager/files/file.php?file=36005>.

30. *European agency for special needs and inclusive education: Finland: Systems of support and specialist provision* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/systems-of-support-and-specialist-provision>.
31. *European agency for special needs and inclusive education: Finland: Historical overview* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/legislation-and-policy>.
32. *European agency for special needs and inclusive education: Finland: Financing of inclusive education systems* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/country-information/finland/financing-of-inclusive-education-systems>

LEGISLATIVNÍ ZDROJE

33. Finsko. Zákon č. 668/1998 Sb. (Basic Education Act) Dostupné také z: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1998/en19980628.pdf>.

OBRÁZKY A GRAFY

34. Poloha Finska v Evropě. In: *Google.cz* [online]. [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.google.com/search?q=poloha+finska&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjGjtSfvdnbAhVMjSwKHU8vBFMQsAQISw&biw=1517&bih=705>
35. Educationalsystem in Finland. In: *Google.cz* [online]. [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: https://www.google.com/search?biw=1517&bih=705&tbm=isch&sa=1&ei=ObAlW_LNOcT8swHXz6joBw&q=educational+system+in+finland&oq=educational+system+in+finland&gs_l=img.3..0i19k1.235185.249551.0.250478.41.22.0.13.13.0.216.1751.12j5j1.18.0....0...1c.1.64.img..11.30.1721...0j0i8i30k1j0i24k1j0i10k1.0.ThXSPKvs_jE#imgrc=J7i-5loT9us0pM
36. Educational structure of population. In: *Findicator* [online]. 2017 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/9>.

37. Family types. In: *Findicator* [online]. 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://findikaattori.fi/en/31>.
38. Increasingly more comprehensive school pupils received intensified or special support. In: *Statistics Finland: Special education* [online]. Helsinki, 2018, 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: http://www.tilastokeskus.fi/til/erop/2017/erop_2017_2018-06-11_tie_001_en.html.

13. SEZNAM ZKRATEK

ISCED (International Standard Classification of Education) - Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání

IEP (Individual educational plan) - Individuální studijní plán

14. SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek č. 1 – Poloha Finska v Evropě

Obrázek č. 2 – Schéma finského vzdělávacího systému

Graf č. 1 - Vzdělávací struktura obyvatelstva nad 15 let v letech 1987 – 2016

Graf č. 2 - Vývoj typů rodin v letech 1992 – 2017

Graf č. 3 - Poskytování intenzivní nebo zvláštní podpory 1995 – 2017